

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

Jaarrapport 2020

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

E-mail: PensioenfondsAveryDennison@achmea.nl

Telefoon: (013) 462 35 74

Internetsite: www.pensioenfondsaverydennison.nl

KvK-nummer: 41166415

INHOUDSOPGAVE

Pagina

BESTUURSVERSLAG

A	Voorwoord	4
B	Verslag van het bestuur	6
	Kerncijfers	7
	Karakteristieken van het fonds	9
	Bestuur	15
	Pensioenparagraaf	31
	Vermogensbeheer en vermogenspositie	34
	Financiële positie	39
	Risicoparagraaf	42
	Verwacht en gepland voor 2021	47
C	Oordeel van het Verantwoordingsorgaan	48
D	Verslag van de visitatiecommissie	52

JAARREKENING

1	Balans per 31 december	56
2	Staat van baten en lasten	57
3	Kasstroomoverzicht	58
4	Algemene toelichting	59
5	Toelichting op de balans	66
6	Toelichting op de staat van baten en lasten	82

OVERIGE GEGEVENS

1	Statutaire verdeling van het resultaat	90
2	Actuariële verklaring	91
3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	93

BIJLAGEN

1	Verloopstaat deelnemers	98
---	-------------------------	----

A VOORWOORD

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarrapport 2020 van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison (het fonds).

In 2020 heeft de Covid-19-uitbraak gevolgen gehad voor de financiële situatie van het fonds. Ook de verder gedaalde rente vroeg de aandacht van het bestuur. Deze ontwikkelingen hebben geleid tot de indiening van een herstelplan bij De Nederlandsche Bank (DNB) en een tussentijdse wijziging van de premie.

Herstelplan per 30 juni 2020

Met name als gevolg van de coronaperikelen was de beleidsdekkingsgraad van ons fonds op 30 juni 2020 114,9% en dat was op dat moment lager dan het Vereist Eigen Vermogen van 115,2%. Hierdoor moest het fonds vóór 1 oktober een herstelplan indienen bij DNB. Bij de doorrekening van dit herstelplan bleek dat het fonds op basis van de gehanteerde uitgangspunten naar verwachting eind 2021 weer uit herstel zou zijn. Door het herstel van de financiële markten in de tweede helft van het jaar was het fonds in de praktijk eerder uit herstel. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 bedroeg 115,9%; het strategisch vereist vermogen werd per 31 december 2020 vastgesteld op 115,2%. Daarmee was geen sprake meer van een tekortsituatie en kwam de verplichting om in 2021 een actualisering van het herstelplan in te dienen te vervallen.

Wijziging premie per 1 juli 2020

De oorzaak van de per 1 juli 2020 doorgevoerde premieverhoging was voornamelijk gelegen in het feit dat door de dalende rente de kosten voor pensioeninkoop verder zijn gestegen. Bij de invoering van een vaste premieberekening voor 5 jaar (in 2018) zijn hierover met de werkgevers afspraken gemaakt. In goed overleg met de Centrale Ondernemingsraad zijn de werkgevers met het bestuur van het fonds een premieverhoging per 1 juli 2020 overeengekomen. Een op basis van het premiebeleid verwachte verhoging per 1 januari 2021 zou tot een grotere premiestijging leiden en werd door de tussentijdse verhoging voorkomen.

Al met al waren de gevolgen van de Covid-19-uitbraak en de verdere rentedaling voor het fonds te overzien. De omvang en de duur van deze pandemie blijven echter onzeker. Van belang is dat de bedrijfsvoering van het fonds ook in buitengewone omstandigheden zo ongestoord mogelijk doorgaat. In dit jaarrapport kunt u lezen dat we hierin in 2020 redelijk zijn geslaagd. Behalve de jaarlijkse algemene vergadering hebben alle fondsactiviteiten, inclusief de bestuursvergaderingen, zonder vertraging doorgang kunnen vinden. Ook bij alle externe partijen waaraan het fonds primaire taken heeft uitbesteed zijn alle cruciale processen gewoon doorgedaan. Net zoals in 2020 zal het bestuur de situatie nauwlettend in de gaten houden.

Vermeldenswaardig is dat het fonds net als in voorgaande jaren ook per 1 januari 2021 een gedeeltelijke indexatie heeft kunnen toekennen. Het bestuur is ook verheugd dat het beleidsmatig een aantal flinke stappen heeft gezet op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. We hopen dat de algemene vergadering van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden in september 2021 wél weer kan plaatsvinden, in welke hoedanigheid dan ook, en kijken daarnaar uit.

Huib van Gijn
Voorzitter

B VERSLAG VAN HET BESTUUR

KERNCIJFERS

	2020	2019	2018	2017	2016
Deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden					
Deelnemers	421	437	426	407	386
Gewezen deelnemers	1.076	1.061	1.049	1.041	1.027
Pensioengerechtigden	660	644	620	614	599
	<u>2.157</u>	<u>2.142</u>	<u>2.095</u>	<u>2.062</u>	<u>2.012</u>

Premiebijdragen, saldo overdrachten van rechten, pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (x €1.000)

Premiebijdragen van werkgever, werknemers	8.358	7.420	7.147	6.558	5.790
Koopsom werkgever	108	13	-	-	-
Kostendekkende premie	10.577	8.754	7.875	8.037	7.028
Gedempte toetspremie	6.149	6.296	5.453	6.366	5.633
Saldo waardeoverdrachten	148	599	80	-561	283
Pensioenuitkeringen	8.752	8.436	8.148	7.939	7.769
Pensioenuitvoeringskosten	736	936	705	656	686
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer in €	681	866	674	643	697

Technische voorzieningen, stichtingskapitaal en reserves, vermogen (x €1.000) en dekkingsgraad (%)

Technische voorzieningen	407.219	365.084	315.907	306.250	314.016
Reserves	92.112	70.998	37.982	56.434	36.934
Belegd vermogen:					
Beleggingen	499.290	436.293	353.961	362.149	380.255
Overige activa	2.506	277	367	919	1.517
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	552	334	295	265	334
Saldo overige vorderingen en schulden	-3.017	-822	-734	-649	-31.156
Totaal vermogen	<u>499.331</u>	<u>436.082</u>	<u>353.889</u>	<u>362.684</u>	<u>350.950</u>
Actuele dekkingsgraad	122,6	119,4	112,0	118,4	111,8
Beleidsdekkingsgraad	115,9	116,4	117,9	115,7	107,9
Vereiste dekkingsgraad	115,2	115,5	115,1	115,9	116,4
Premiedekingsgraad	91,4	96,3	104,5	93,8	94,7

Verdeling beleggingsportefeuille voor risico fonds (x €1.000)

Vastgoedbeleggingen	47.583	45.373	33.677	31.135	27.440
Aandelen	166.624	142.176	94.324	124.960	107.934
Vastrentende waarden	271.168	237.040	200.645	187.965	165.265
Derivaten	-	-	-	-	32.557
Overige beleggingen	13.915	11.704	25.315	18.089	16.646
Totaal beleggingen	<u>499.290</u>	<u>436.293</u>	<u>353.961</u>	<u>362.149</u>	<u>349.842</u>
Derivaten	-	-	-	-	30.413
Totaal beleggingen activa	<u>499.290</u>	<u>436.293</u>	<u>353.961</u>	<u>362.149</u>	<u>380.255</u>

	2020	2019	2018	2017	2016
Beleggingsopbrengsten en kosten vermogensbeheer risico fonds (x €1.000)					
Directe beleggingsopbrengsten	4.593	3.081	2.834	1.316	203
Indirecte beleggingsopbrengsten	60.398	81.321	-8.669	15.036	37.185
Kosten van vermogensbeheer*	-628	-529	-1.031	-1.623	-1.242
	<u>64.363</u>	<u>83.873</u>	<u>-6.866</u>	<u>14.729</u>	<u>36.146</u>

* Het betreft hier de vermogensbeheerkosten die rechtstreeks bij het fonds in rekening zijn gebracht, dus exclusief de kosten die versleuteld zijn in de indirecte beleggingsresultaten. Zie hiervoor ook de toelichting op de beleggingsresultaten op pagina 83.

Beleggingsrendement voor risico fonds (%)

Totaal rendement	14,9	23,8	-1,8	4,4	11,6
------------------	------	------	------	-----	------

Kosten vermogensbeheer volgens J402 in % van gemiddeld belegd vermogen

Directe kosten vmb	0,28	0,28	0,38	0,58	0,52
Transactiekosten vmb	0,16	0,10	0,10	0,11	0,03
	<u>0,44</u>	<u>0,38</u>	<u>0,48</u>	<u>0,69</u>	<u>0,55</u>

Toeslagverlening (in %)

	01-01-2021	01-01-2020	01-01-2019	01-01-2018	01-01-2017
Deelnemers	1,31	1,70	1,42	0,79	-
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	0,48	0,90	1,06	0,47	-

KARAKTERISTIEKEN VAN HET FONDS

Profiel

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison (hierna het fonds), statutair gevestigd te Oegstgeest, voert de pensioenregeling uit voor de werknemers van Avery Dennison in Nederland.

In Nederland heeft Avery Dennison vestigingen in Leiden, Oegstgeest en Alphen a/d Rijn. Alle werknemers van de werkmaatschappijen Avery Dennison Materials Nederland B.V., Avery Dennison B.V., Avery Dennison Materials Europe B.V., Avery Dennison Netherlands Investment II B.V. en Avery Dennison Treasury Management B.V. en Paxar B.V. zijn deelnemer aan de pensioenregeling van het fonds.

De pensioenovereenkomst die bij het fonds is ondergebracht is een uitkeringsovereenkomst (middelloonregeling). De pensioentoezegging wordt in eigen beheer uitgevoerd. De administratie en het vermogensbeheer zijn uitbesteed aan externe partijen.

Het fonds heeft zich tot doel gesteld het uitkeren of doen uitkeren van pensioenen aan de deelnemers en hun nabestaanden, in de gevallen en onder de voorwaarden als zijn geregeld in het pensioenreglement.

Het bestuur van het fonds streeft als eindverantwoordelijk uitvoerder van de door de werkgever en werknemers overeengekomen pensioenregeling naar een optimale kwaliteit, zorgvuldigheid en openheid met betrekking tot die uitvoering.

Het fonds oefent geen nevenactiviteiten uit.

Mission statement van het fonds

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison wil een zorgvuldige invulling geven aan de pensioenovereenkomst die de werkgever heeft afgesloten met haar (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient professioneel, klantvriendelijk en zo efficiënt mogelijk te geschieden. De doelstelling is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken. Daartoe belegt het de toevertrouwde middelen op een verantwoorde wijze met een passend risicoprofiel.

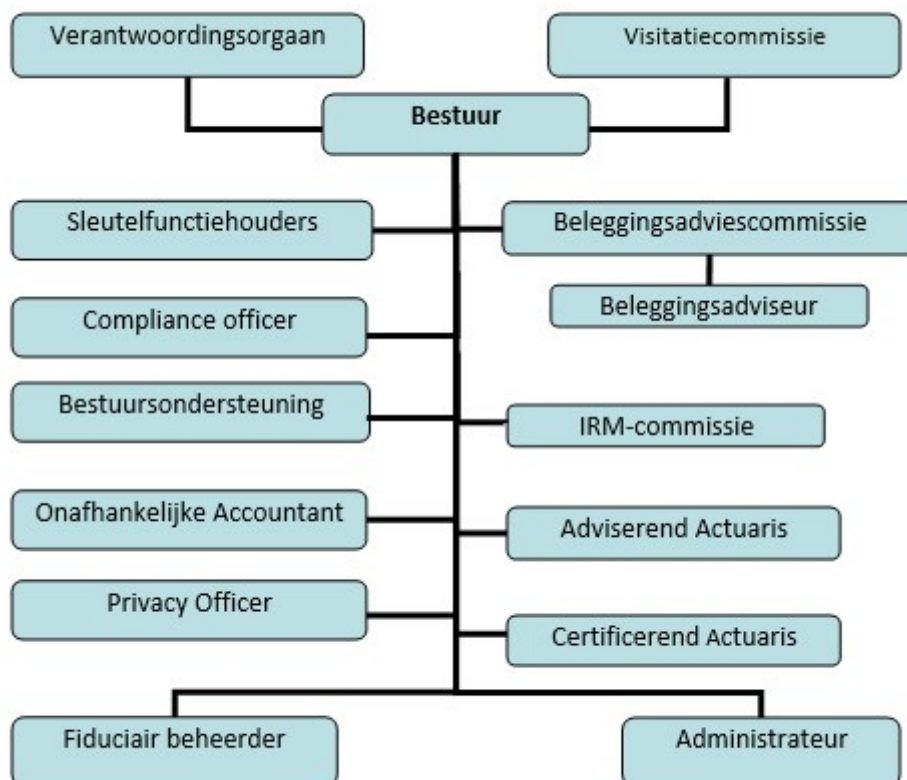
Stichting Pensioenfonds Avery Dennison baseert haar bestaansrecht op de visie dat een collectief en solidair systeem van pensioenvoorziening een beter resultaat oplevert dan een individueel systeem. Door de kosten van de pensioenuitvoering collectief te dragen en de risico's solidair te delen op basis van een evenwichtige belangenafweging, wordt tegemoet gekomen aan de wens een zo zeker en hoog mogelijk pensioen voor alle deelnemers over de lange termijn mogelijk te maken. Daarbij vormen openheid, transparantie en de bereidheid om verantwoording af te leggen de basis van vertrouwen in het fonds.

De pensioensector is nog steeds erg in beweging en dat zorgt voor onzekerheid. De uitdaging daarbij is om te voldoen aan de verwachtingen van alle belanghebbenden. Het bestuur is zich bewust van de uitdagingen die het als ondernemingspensioenfonds te wachten staat en staat ervoor om hier open en proactief mee om te gaan.

Organisatie van het fonds

Verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden

In het vervolg van dit hoofdstuk beschrijven wij de huidige organisatie van ons fonds, inclusief externe partijen, aan de hand van het onderstaande schema:

Bestuur

Het bestuur van het fonds is paritair samengesteld en bestaat uit zes leden. De helft van de bestuursleden wordt voorgedragen door de werkgever. Twee leden van het bestuur worden gekozen door de deelnemers uit de (gewezen) deelnemers. Eén bestuurslid wordt gekozen door de pensioengerechtigden. De leden die door de werkgever worden voorgedragen hebben voor onbepaalde tijd zitting in het bestuur. Van de bestuursleden namens de deelnemers en pensioengerechtigden treedt ieder jaar een lid in een nader vastgestelde volgorde af. Het aftredende bestuurslid kan zich echter terstond herkiesbaar stellen.

Het bestuur wordt terzijde gestaan door een beleggingsadviescommissie en een IRM-commissie.

Commissies

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie vergadert in beginsel vier keer per jaar. Daarnaast vinden er zo nodig extra vergaderingen plaats. De beleggingsadviescommissie geeft advies aan het bestuur over het beleggingsbeleid en bereidt bestuursbesluiten voor. De beleggingsadviescommissie voert ieder kwartaal overleg met de fiduciair beheerder, toetst de resultaten, monitort de risico's en adviseert het bestuur over het te voeren beleggingsbeleid, alsmede over de verrichtingen van de fiduciair beheerder (en vermogensbeheerders welke niet door de fiduciair beheerder zijn aangesteld). De beleggingsadviescommissie bereidt voorts het beleggingsplan en de evaluatie van de fiduciair beheerder voor.

In elke vergadering van de beleggingsadviescommissie rapporteert de fiduciair beheerder schriftelijk en/of mondeling over de beleggingen, de behaalde resultaten ten opzichte van de norm en de toekomstvisie. De beleggingsadviescommissie wordt in haar taken bijgestaan door een externe beleggingsadviseur.

IRM-commissie

De IRM-commissie heeft tot taak om het bestuur en de andere commissies te adviseren over het doorlopen van de stadia in de risicomanagementcyclus. Daarnaast wordt de kwaliteit van de uitvoering van taken door het bestuur en de commissies getoetst.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO) over beleid, uitvoering beleid en naleving van de Code Pensioenfondsen. De inrichting is zodanig dat iedere geleding evenveel stemmen heeft. Het VO geeft jaarlijks een algemeen oordeel over het handelen van het bestuur aan de hand van het concept bestuursverslag, de conceptjaarrekening en andere relevante informatie, waaronder, indien van toepassing, de bevindingen van het intern toezichtorgaan, het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar en de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben. Tevens is het bestuur verplicht om voorgenomen besluitvorming met betrekking tot een aantal onderwerpen voor advies aan het VO voor te leggen.

Op 7 april 2021 en [27 mei 2021] hebben het VO en het bestuur overleg gevoerd waarin het bestuur verantwoording heeft afgelegd over het door haar gevoerde beleid in 2020 alsmede over de beleidsvoornemens voor de toekomst. Naar aanleiding van dit overleg en op basis van de documenten die het VO ontvangen heeft, heeft het VO zich een oordeel gevormd over het gevoerde beleid in 2020. Het verslag van het VO en een korte reactie van het bestuur zijn opgenomen in dit bestuursverslag.

Intern Toezicht

Voor de inrichting van het Intern toezicht heeft het bestuur gekozen voor intern toezicht door een visitatiecommissie. Deze commissie bestaat uit ten minste drie leden die door het bestuur worden benoemd. Leden van de visitatiecommissie hebben geen verdere banden met het fonds of de aangesloten ondernemingen. De visitatiecommissie dient als collectief te beschikken over een deskundigheid die ten minste vergelijkbaar is met de deskundigheid die door De Nederlandsche Bank (DNB) wordt verlangd van het bestuur.

De visitatiecommissie heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De visitatiecommissie is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Dat laatste houdt in dat beoordeeld wordt of er een evenwichtige belangenafweging is geweest. De visitatiecommissie vervult zijn toezichttaak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het fonds.

In het verslagjaar heeft visitatie plaatsgevonden, waarover later in dit bestuursverslag wordt gerapporteerd.

Sleutelfuncties

Op basis van artikel 143a van de Pensioenwet heeft het fonds vanaf 2019 een drietal sleutelfuncties ingericht:

- 1 de risicobeheerfunctie;
- 1 de actuariële functie;
- 1 de interne auditfunctie.

In de paragraaf 'Implementatie IORP II' verderop in dit bestuursverslag verstrekt het bestuur informatie over de wijze waarop het fonds de sleutelfuncties heeft ingevuld dan wel gaat invullen na definitieve goedkeuring door DNB in 2021.

Externe deskundigen

Het fonds maakt gebruik van de diensten van externe deskundigen. De adviserend actuaire is aanwezig bij elke bestuursvergadering met actuariële onderwerpen om het bestuur te adviseren. Het bestuur wordt in de vergaderingen tevens bijgestaan door een bestuursadviseur van Achmea Pensioenservices. De certificerende actuaire beoordeelt jaarlijks de financiële positie van het fonds en geeft een actuariële verklaring af. De externe onafhankelijke accountant controleert de jaarrekening en de verslagstaten ten behoeve van DNB. Hij rapporteert aan het bestuur in de vorm van een controleverklaring bij de jaarrekening en een accountantsverslag. Hierin wordt melding gemaakt van eventuele opmerkingen en aanbevelingen omtrent de administratieve organisatie en interne controle van ons fonds. De externe beleggingsadviseur beoordeelt op onafhankelijke wijze de uitvoering van het beleggingsbeleid en de behaalde beleggingsresultaten en ondersteunt de beleggingsadviescommissie in het uitoefenen van countervailing power op de adviezen van de fiduciair beheerder.

Het bestuur wordt daarnaast bijgestaan door MCW Consult (bestuursondersteuning/management).

Nevenfuncties bestuursleden

H.N. van Gijn: Penningmeester Stichting Trimhockey Aerdenhout; Lid kascommissie A.M.H.C. Rood-Wit (tot en met 26 oktober 2020)

F.W.M. Steeman: Bestuurslid Stichting REMEDI Redistributie Medische Instrumenten

E.C. Megchelse: Lid belanghebbendenorgaan kring J De Nationale APF

J.J. Splinter: Penningmeester lokale Zonnebloem afdeling Ridderveld Alphen aan den Rijn

Beloningsbeleid

Bestuurs-, commissie en VO-leden

Bestuurs-, commissie en VO-leden die in dienst zijn van de aangesloten werkgevers, ontvangen geen beloning vanuit het fonds. De werkgevers belasten geen kosten door aan het fonds voor de werktijd die deze leden aan het fonds besteden. Zij worden geacht hun lidmaatschap van het bestuur, de commissie dan wel het VO te combineren met hun functie bij de werkgever.

Voor bestuursleden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers, geldt dat ze naar keuze een vergoeding ontvangen voor gemaakte reis- en onkosten of een jaarlijkse vergoeding conform de Wettelijke regeling Onkostenvergoeding Vrijwilligerswerk. Voor commissie- en VO-leden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers geldt dat zij een vergoeding krijgen voor gemaakte reis- en onkosten.

Leden visitatiecommissie

De leden van de visitatiecommissie ontvangen voor het uitvoeren van de visitatie een met hen voor de opdracht overeengekomen marktconforme vergoeding.

Externe partijen

Het fonds heeft de pensioenadministratie en het vermogensbeheer uitbesteed. Het beloningsbeleid van partijen aan wie deze taken zijn uitbesteed is een vast onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van een uitbestedingsovereenkomst alsmede van periodieke evaluaties.

Personalia

Bestuur

Stand van zaken per 31 december 2020:

Leden bestuur benoemd door de werkgever:

H.N. van Gijn, voorzitter

E. Voskuilen

J.J. Splinter

Leden bestuur namens de deelnemers:

F.W.M. Steeman, secretaris

E.C. Megchelse

J. van Klaveren

Beleggingsadviescommissie

F.W.M. Steeman, voorzitter

H.N. van Gijn

IRM-commissie

R. Tolk (extern lid, werkzaam bij de werkgever)

L. Rebel (adviseur ad-interim van de commissie)

Communicatiecommissie (deze commissie is opgeheven per 15 januari 2021, zie ook verderop in dit bestuursverslag)*

E.C. Megchelse, voorzitter

J.J. Splinter

F.W.M. Veltkamp (extern lid, werkzaam bij de werkgever)

J. van Klaveren

M.C.J. Witteman, consultant

Verantwoordingsorgaan

Namens werknemers: S.J. Aelberts, voorzitter

Namens werkgever: C. van Deuren

Namens pensioengerechtigden: G. Tent

Compliance officer

E. Alper

Privacy officer

L. van den Hoven (per 1 oktober 2020, opvolger van M. Defares)

Onafhankelijke accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. te Amsterdam

Actuaris

Adviserend: Mercer (Nederland) B.V. te Amstelveen

Certificerend: Mercer (Nederland) B.V. te Amstelveen

Pensioenadministrateur

Achmea Pensioenservices N.V. te Zeist

Fiduciair beheerder (alsmede risico-, compliance- en performancerapportages)

NN Investment Partners B.V. te Den Haag

Consultant Vermogensbeheer

Van Tongeren Bestuur & Advies te Amstelveen

HOOFDLIJNEN

Bestuur

Bestuursvergaderingen

Het bestuur is in 2020 zeer frequent bijeengekomen, namelijk 13 keer. Belangrijke onderwerpen waren:

- 1 de financiële positie van het fonds;
- 1 de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus voor het fonds;
- 1 het rapport van de visitatiecommissie 2020;
- 1 (governance) integraal risicomanagement;
- 1 selectie- en transitietraject fondsmanager Aandelen Opkomende markten Emerging Market Debt (EMD);
- 1 implementatie Europese Richtlijn IORP II;
- 1 vaststellen wijzigingen statuten en pensioenreglement;
- 1 wijziging fondsgrondslagen naar aanleiding van de nieuwe AG-prognosetafel 2020, de hoogte van de kostenopslag en de risicopremie bij arbeidsongeschiktheid;
- 1 het verlenen van toeslagen per 1 januari 2021;
- 1 formuleren specifieke doelstellingen voor 2021;
- 1 maatschappelijk verantwoord beleggen;
- 1 strategiesessie: scenario denken;
- 1 wijziging premie per 1 juli 2020;
- 1 pensioenakkoord en afschaffing doorsneepremie;
- 1 eventuele vroege overgang naar het nieuwe RiskCo Administratie Platform (RAP) van APS;
- 1 UBO-registratie uiterlijk in maart 2022.

Geschiktheid

Het fonds beschikt over een geschiktheidsplan. Hierin is weergegeven dat het fonds als uitgangspunt hanteert dat steeds twee bestuurders over voldoende deskundigheid beschikken (niveau B). Zo nodig zullen, om het gewenste collectieve niveau B te verkrijgen, door de bestuurders verdiepingscursussen worden gevolgd.

Het bestuur heeft geconcludeerd collectief de gewenste niveaus voor alle eindtermen behaald te hebben. Met de verdeling van de bestuursleden in de gewenste situatie is rekening gehouden met twee bestuursleden of meer per eindterm (vier-ogen principe). Het verschil tussen de huidige scores en de gewenste scores wordt overbrugd door een opleidingsprogramma.

In het geschiktheidsplan zijn onder andere geschiktheidseisen opgenomen. De geschiktheidseisen zijn in lijn met de Handreiking Geschikt pensioenfondsbestuur 2017 van de Pensioenfederatie. Er is een competentiematrix en een deskundigheidsmatrix in opgenomen. Hier zijn de benodigde competenties en deskundigheidsniveaus voor de commissies en de sleutelfunctiehouders in weergegeven.

Deskundigheidsbevordering

De (kandidaat) leden van het bestuur en het VO volgen opleidingen en nemen deel aan bijeenkomsten en seminars. Zo zijn in het verslagjaar diverse bijeenkomsten van DNB, de Pensioenfederatie, Mercer, NN IP en Achmea Pensioenservices bezocht en certificaten behaald bij diverse opleidingsinstituten. De voorzitter van het fonds heeft in december 2020 met de individuele bestuursleden de jaarlijkse gesprekken gevoerd over functioneren en deskundigheid.

Integere bedrijfsvoering

Artikel 143 van de Pensioenwet legt vast dat er een integere bedrijfsvoering moet zijn. Het bestuur ondersteunt de integere bedrijfsvoering. Dit houdt onder meer in:

- 1 adequate administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) en risicobeheersing;
- 1 analyse en beheersing van integriteitsrisico's;
- 1 voorkomen van belangenverstremgeling;
- 1 duurzame beheersing van (financiële) risico's.

Integraal risicomanagement (IRM)

Het fonds onderkent voor de beheersing van risico's een systeem van drie (spreekwoordelijke) verdedigingslijnen ('three lines of defence') binnen de organisatie. De three lines of defence gedachte is meer dan alleen een organisatiestructuur en het vastleggen van de rol- en taakverdeling. Het is een wijze van (samen)werken en denken en draagt zodoende bij aan een versterking van de risicocultuur binnen het fonds en het nemen van verantwoordelijkheid voor risico's. De eerste lijn is verantwoordelijk voor beleid en uitvoering. Het bestuur vult deze lijn in door de overall directe verantwoordelijkheid voor de financiële en niet-financiële risico's te aanvaarden. De beleggingsadviescommissie ondersteunt het bestuur bij deze taak.

In de tweede lijn is het toezicht belegd. Het fonds vult deze lijn in door sleutelfunctiehouders voor de risicobeheer- en actuariële functie en een compliance officer aan te stellen, die toezicht houden op het doorlopen van de stadia in de risicomanagementcyclus en de kwaliteit van de uitvoering. Daarnaast adviseren en faciliteren de sleutelfunctiehouder risicobeheer en de compliance officer het bestuur, de commissies en de pensioenfondsmanger bij de uitvoering van de eerstelijnstaken.

De risicobeheerfunctie was in 2020 gesplitst in een waarnemend risicobeheerfunctiehouder (bestuurslid) en een risicobeheervervuller (de IRM-commissie). Voor de actuariële beheerfunctie is het houderschap en de vervulling uitbesteed aan de certificerende actuaaris.

Het bestuur heeft als derde lijn een (tot 28 mei 2020: waarnemend) sleutelfunctiehouder aangesteld voor de interne auditfunctie. Deze sleutelfunctiehouder is belast met de periodieke evaluatie of interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen adequaat en doeltreffend zijn. Voor het vervullen van werkzaamheden kan gebruik gemaakt worden van de afdeling Internal Audit van de werkgever.

Door de aanstelling van een certificerende actuaaris en certificerende accountant, en de aanwezigheid van externe toezichthouders, ontstaat een extra lijn buiten de organisatie.

In de laatste maanden van het verslagjaar heeft er een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden binnen het fonds in relatie tot de opzet en invulling van het Integraal Risico Management (IRM), mede getriggerd door het terugtreden van de waarnemend sleutelfunctiehouder risicobeheer in het vierde kwartaal van 2020. Dit, in combinatie met de door het bestuur geformuleerde ambitie om het IRM binnen het fonds te verstevigen en verder te ontwikkelen, heeft geleid tot:

- 1 Het aanstellen van een ad-interim adviseur aan de IRM-commissie vanuit Mercer;
- 1 Het samenstellen van een werkgroep IRM;
- 1 De voordracht van de sleutelfunctiehouder interne audit als sleutelfunctiehouder risicobeheer bij DNB. DNB heeft de benoeming van de beoogd sleutelfunctiehouder risicobeheer, de heer Voskuilen, per 21 december 2020 goedgekeurd;
- 1 Het bestuursbesluit de ontstane vacature voor de rol van sleutelfunctiehouder interne audit voorlopig te vervullen middels de aanstelling van de huidige vervuller van de sleutelfunctie interne audit (Protiviti) en deze samenwerking per eind 2021 te evalueren. DNB heeft de benoeming van de heer Pranata per 29 april 2021 goedgekeurd.

De volgende stappen in het proces om het IRM binnen het fonds verder te verstevigen en te ontwikkelen zijn:

- 1 Herijken governance en samenstelling IRM-commissie;
- 1 Herijken bestaand IRM-beleid en bijbehorende rapportages.

Naleving wet- en regelgeving

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- 1 het fonds in het boekjaar 2020 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- 1 het fonds in het boekjaar 2020 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- 1 in het boekjaar 2020 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Er zijn het bestuur geen overtredingen van wet- en regelgeving bekend.

Klachten en geschillen

Het bestuur kent een klachten- en geschillenregeling. Klachten worden in eerste instantie in behandeling genomen door de pensioenadministrateur. Wanneer de belanghebbende het niet eens is met de op zijn verzoek ontvangen reactie is hij gerechtigd zich met een bezwaarschrift tot het bestuur van het fonds te richten. Het bestuur is gehouden de klacht nader te onderzoeken. Indien het bestuur besluit niet of niet volledig aan de klacht tegemoet te komen, doet het bestuur haar reactie vergezeld gaan van een uiteenzetting over de mogelijkheid om het ontstane geschil voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen of aan de burgerlijke rechter.

In 2020 zijn geen klachten ontvangen, noch zijn er geschillen ontstaan. Er zijn geen lopende geschillen.

Zelfevaluatie

Het bestuur heeft een procedure vastgesteld voor een periodieke zelfevaluatie. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit en effectiviteit van het bestuur in stand te houden en/of te verbeteren. Het bestuur bespreekt jaarlijks zijn eigen functioneren en het functioneren van de door het bestuur ingestelde commissies. De zelfevaluatie over 2020 heeft op 19 januari 2021 plaatsgevonden onder externe begeleiding. Het bestuur heeft het eigen functioneren over het geheel genomen als positief beoordeeld. Verder heeft het bestuur een aantal concrete actiepunten geformuleerd die in 2021 worden opgepakt.

Gedragscodes

Met de verklaring van naleving van de gedragscode, die door ieder bestuurslid is ondertekend, heeft het bestuur een goed instrument in handen voor het omgaan met en het handhaven van de van toepassing zijnde integriteitsnormen en het voorkomen van ongewenste belangenverstrengeling. Uit de jaarlijkse schriftelijke terugkoppeling van de compliance officer is gebleken dat zich in 2020 [geen bijzondere omstandigheden of voorvallen hebben voorgedaan waarvoor de gedragscode bedoeld is of die in strijd zijn met het integriteitsbeleid].

AVG

Het bestuur heeft in december 2019 het privacybeleid aangepast aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie. Deze gedragslijn, die per 1 januari 2020 in werking is getreden, biedt pensioenfondsen een kader om de Algemene Verordening Gegevensbescherming na te leven. Met ingang van 2020 dient het fonds over de naleving van de Gedragslijn te rapporteren. Het fonds heeft ervoor gekozen om dat te doen via dit jaarrapport. Ter waarborging van de naleving van deze Gedragslijn heeft het fonds verschillende maatregelen getroffen. De privacy officer adviseert het fonds en ziet toe op de naleving van de Gedragslijn. Door het gebruik maken van bestaande interne controlemethodes bij het fonds wordt getoetst of de Gedragslijn wordt nageleefd. Voor zover bekend bij het bestuur wordt de Gedragslijn nageleefd.

Verantwoordingsorgaan (VO)

In 2020 heeft het VO twee maal met het bestuur overleg gevoerd over onder meer het bestuursverslag 2019. In dit bestuursverslag wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het VO ten aanzien van het gevoerde beleid in 2020.

Intern toezicht

Het intern toezicht bij het fonds wordt gevormd door een visitatiecommissie. Met ingang van 2013 vindt ieder jaar intern toezicht plaats. De laatste visitatie is in het voorjaar van 2021 uitgevoerd over het jaar 2020. Een samenvatting van de definitieve rapportage met bevindingen door de visitatiecommissie is opgenomen in dit bestuursverslag.

Uitbesteding

Uitbesteding vindt plaats indien uit de risicoanalyse van het fonds blijkt dat een beheerste uitvoering van de kerntaken uitbesteding noodzakelijk maakt, bijvoorbeeld omdat de werkzaamheden te risicovol of specialistisch zijn om zelf ter hand te nemen. Het bestuur van het fonds toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit onder meer door middel van:

- 1 het monitoren van de uitvoerders door middel van een jaarlijkse review van de ISAE 3402 rapportages volgens een vast format en onder meer door de uitvoerders zo nodig te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402 rapportages;
- 1 maandelijkse en/of kwartaalrapportages van de uitvoerders, waarbij naast de gebruikelijke informatie ook periodiek wordt gerapporteerd over klachten en incidenten;
- 1 jaarlijks wordt bij de uitvoerders een complianceverklaring opgevraagd.

Administrateur

De uitvoering van de dienstverlening door de administrateur, Achmea Pensioenservices, verloopt volgens afspraken. In de SLA-rapportage wordt per kwartaal inzicht gegeven in de dienstverlening van Achmea Pensioenservices, zodat het fonds in staat is inhoudelijk en gestructureerd te sturen.

De administrateur is jegens het bestuur verantwoordelijk voor:

- 1 de implementatie van het beleid en de bewaking van de uitvoering;
- 1 de maand- en kwartaalrapportages aan DNB volgens de daarvoor geldende regels;
- 1 het schriftelijk of mondeling onverwijld rapporteren van relevante bijzonderheden;
- 1 de uitkeringenadministratie;
- 1 de verzekerenadministratie;
- 1 het secretariaat;
- 1 de financiële administratie.

Achmea Pensioenservices is voor de uitvoering van de werkzaamheden van het fonds in het bezit van een ISAE 3402 type II rapportage en een ISAE 3000 (SOC 2) rapportage voor de IT processen (informatiebeveiliging, beschikbaarheid, integriteit van processen, vertrouwelijkheid en/of privacy). Deze rapportages zijn gecontroleerd door de accountant (EY) van Achmea Pensioenservices. In deze rapportages wordt geconcludeerd dat de beschreven bedrijfsprocessen bestaan en functioneerden gedurende de verslagperiode.

Vermogensbeheer en vermogensadministratie

Voor de organisatie van de beleggingen maakt het fonds gebruik van de diensten van een fiduciair beheerder, NN Investment Partners Integrated Client Solutions (ICS), die verantwoording aflegt aan zowel de beleggingsadviescommissie als het bestuur. ICS is een dochter van NN Investment Partners B.V. De afspraken omtrent de dienstverlening door de fiduciair beheerder zijn vastgelegd in een contract.

Het vermogensbeheer van het fonds werd in het verslagjaar uitgevoerd door middel van beleggingen in de fondsen van zes partijen: NN Investment Partners B.V. (NN IP), Robeco Institutional Asset Management B.V., Aegon Investment Management B.V., Colchester Global Investors Limited, Northern Trust Global Investments Limited, Crédit Suisse (Asset Management) Limited en JPMorgan Asset Management (Europe) S.à.r.l.

De fiduciair beheerder (NN IP) houdt het bestuur via de beleggingsadviescommissie elk kwartaal op de hoogte van de voor het fonds behaalde beleggingsresultaten ten opzichte van de benchmark. Ieder kwartaal ontvangt het bestuur rapportages met betrekking tot de performance van de fondsen, de risico's en de compliance.

De beleggingsadministratie en de verzorging van de bovengenoemde monitoringrapportages is in het verslagjaar in opdracht van het bestuur van het fonds uitgevoerd door de fiduciair beheerder.

NNIP beschikt voor verschillende onderdelen van de dienstverlening over ISAE 3402 verklaringen. Deze rapportages worden gecontroleerd door de accountant (KPMG) van NNIP. In deze rapportages wordt geconcludeerd dat de beschreven bedrijfsprocessen bestaan en functioneerden gedurende de verslagperiode.

KERNTHEMA'S IN 2020

Toeslagverlening

In december 2020 heeft het bestuur besloten om op basis van de mogelijkheden van het FTK (toekomstbestendig indexeren) een gedeeltelijke toeslag toe te kennen per 1 januari 2021. De beleidsdekkingsgraad per 31 oktober 2020 bedroeg 115,2%. Op basis van deze beleidsdekkingsgraad kon 43,74% van de toeslagmaatstaf toegekend worden. De volledige toeslag maatstaf bedraagt 3,00% voor de actieven en 1,12% voor de niet-actieven. De per 1 januari 2021 toegekende toeslag bedraagt derhalve 1,31% resp. 0,48%.

De gemiste toeslagen worden door het bestuur bijgehouden. Ook bekijkt het bestuur in de toekomst of er mogelijkheden zijn om de gemiste toeslagen alsnog toe te kennen (inhaalindexatie). Tot 1 januari 2019 werd de toeslagachterstand gemaximeerd op de achterstand die was ontstaan maximaal 10 jaar voorafgaand aan het toeslagmoment. Vanaf 1 januari 2019 is deze maximering komen te vervallen. Het startpunt voor de vaststelling van de totale cumulatieve achterstand is nog wel gebaseerd op de voorheen geldende periode van 10 jaar en is vastgesteld op 1 januari 2011. De cumulatieve indexatieachterstand gemeten vanaf 1 januari 2011 bedraagt per 1 januari 2021 18,59% voor de groep actieven. Voor de groep inactieven bedraagt deze achterstand 10,74%.

Behalen doelstellingen

In de Code pensioenfondsen (norm 58) is opgenomen dat het bestuur in het jaarverslag beschrijft in hoeverre het pensioenfonds de doelstellingen heeft bereikt. In zijn mission statement heeft het bestuur als doelstelling geformuleerd dat het fonds een zorgvuldige invulling geeft aan de pensioenovereenkomst die de werkgever heeft afgesloten met haar (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient professioneel, klantvriendelijk en zo efficiënt mogelijk te geschieden. Een tweede doelstelling is een betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken. Daartoe belegt het de toevertrouwde middelen op een verantwoorde wijze met een passend risicoprofiel.

Uit dit jaarrapport blijkt volgens het bestuur naar genoegen dat deze strategische doelstellingen in het verslagjaar grotendeels zijn behaald. Bij de premieverhoging per 1 juli 2020 heeft zorgvuldige besluitvorming plaatsgevonden over de uitvoering van de uitvoeringsovereenkomst, mede met het oog op de belangen van de (gewezen) werknemers. Er zijn geen klachten van (gewezen) deelnemers of gepensioneerden ontvangen over de uitvoering van de pensioenregeling door de pensioenadministrateur APS. De toeslagambitie heeft het fonds in 2020 gedeeltelijk waar kunnen maken, mede dankzij het feit dat door het bestuur op een verantwoorde wijze met de (rente)risico's wordt omgegaan, zoals onder meer beschreven in de paragraaf Beleggingsbeleid in dit verslag.

Implementatie IORP II

De Europese Richtlijn "Institutions for Occupational Retirement Provisions Directive (IORP II)" is herzien. Deze herziene IORP II-richtlijn is op 13 januari 2019 geïmplementeerd in de Nederlandse wet. Een van de belangrijkste aspecten van de richtlijn is dat pensioenfondsen over drie sleutelfuncties moeten beschikken: een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële functie. Het bestuur heeft keuzes gemaakt voor de inrichting van de sleutelfuncties. De certificerende actuaire is door het bestuur benoemd voor zowel de houder als de vervuller van de rol van de actuariële functie. Twee bestuursleden zijn in 2019 benoemd tot waarnemend houder van de risicobeheerfunctie respectievelijk de interne auditfunctie; bij de vervulling van hun functie laten zij zich ondersteunen. DNB heeft in 2020 ingestemd met de inrichting van de sleutelfuncties bij het fonds. Daarna is het bestuur overgegaan tot definitieve besluitvorming voor wat betreft de inrichting en de bemensing. Zie verder hierboven de paragraaf "Integraal risicomanagement (IRM)".

Uit de Implementatiewet van de IORP II-richtlijn volgt verder dat pensioenfondsen niet alleen in de verklaring inzake beleggingsbeginselen, maar ook in hun bestuursverslag informatie moeten verstrekken over de wijze waarop in hun beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met ESG-aspecten. ESG staat voor "environment, social and governance". Door de wetgever wordt dit vertaald als "milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen". De aandacht voor ESG in de IORP II-richtlijn vloeit voort uit het streven van 'Brussel' om Europese pensioenfondsen aan te moedigen (althans niet te belemmeren) om ESG een rol te geven in hun beleid. Het bestuur heeft het ESG-beleid in 2020 verder uitgewerkt. De ESG-risico's worden vanaf 2019 betrokken in de risicomanagementcyclus van het fonds. In de paragraaf 'Vermogensbeheer en vermogenspositie' verderop in dit bestuursverslag verstrekt het bestuur informatie over de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met ESG-aspecten.

Communicatie

Communicatie blijft de aandacht houden van het bestuur. In het verslagjaar is de nodige aandacht besteed aan de communicatie met de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

In het voorjaar van 2020 zijn (gewezen) deelnemers en hun ex-partners schriftelijk geïnformeerd over het toeslagbesluit 2020. Later in 2020 ontvingen zij van het fonds ook een uniform pensioenoverzicht (UPO).

In juni 2020 is de jaarlijkse PensioenUpdate verstuurd met daarin onder meer een verkort bestuursverslag 2019. Normaal gesproken wordt jaarlijks de Algemene Vergadering van deelnemers en pensioengerechtigden gehouden. De aanwezige deelnemers en pensioengerechtigden worden daarin geïnformeerd over de resultaten van het fonds in het voorliggende verslagjaar. Verder worden het beleggingsbeleid, de resultaten 'year to date' en diverse andere beleidsaandachtspunten van het bestuur toegelicht. Vanwege de Covid-19 omstandigheden heeft het bestuur besloten de Algemene Vergadering in het verslagjaar niet door te laten gaan. Wel kregen de deelnemers en pensioengerechtigden gelegenheid tot het stellen van schriftelijke vragen, die door het bestuur persoonlijk zijn beantwoord.

De website bevat informatie betreffende het fonds en de pensioenregeling. Veel documenten die in het kader van de Pensioenwet voor alle betrokkenen bij het fonds beschikbaar moeten zijn, kunnen vanaf de website gedownload worden. Sinds 1 juli 2016 is de Pensioen 1-2-3 opgenomen op de website, zowel in het Nederlands als in het Engels.

Per 1 december 2019 is het fonds overgegaan op zogeheten digitale klantbediening. Enerzijds bestaat digitale klantbediening uit een persoonlijk pensioenportaal (met een pensioenplanner), waarop de deelnemers kunnen inloggen. Anderzijds houdt het in dat alle pensioeninformatie voortaan digitaal wordt verstuurd en niet langer op papier, tenzij de betrokkene bezwaar daartegen maakt.

Het pensioenportaal kan ook in een Engelstalige versie worden bekeken. In 2019 is de keuze gemaakt om de website eveneens in het Engels beschikbaar te stellen alsmede de brievenset van het fonds. De implementatie hiervan vond plaats in het eerste kwartaal van 2020.

Opheffing van de communicatiecommissie

Het bestuur heeft begin 2021 de communicatiecommissie geëvalueerd. Omdat de wettelijke communicatie grotendeels via APS verloopt, is de scope van de communicatiecommissie beperkt. De scope behelst de niet-wettelijke communicatie, die op dit moment alleen bestaat uit de Pensioen Update. Het bestuur heeft daarom op 15 januari 2021 besloten om de communicatiecommissie per diezelfde datum op te heffen. Communicatieonderwerpen, zoals bijvoorbeeld het deelnemersonderzoek, komen dan rechtstreeks op de bestuurstafel en indien nodig kan er voor specifieke onderwerpen een werkgroep worden gevormd. In de toekomst zal er een communicatietraject komen naar aanleiding van het pensioenakkoord. Dit kan door een werkgroep worden opgepakt.

Kostenopslag voor toekomstige uitvoeringskosten

Het bestuur heeft op 9 november 2020 uitgangspunten voor de vaststelling van de kostenopslag bepaald. Op basis van deze aannames heeft het bestuur besloten om de kostenopslag te verlagen van 3% naar 2,8% en de wijze van vaststelling van de toereikende kostenvoorziening niet te wijzigen.

AG Prognosetafel 2020

Op 9 september 2020 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) de nieuwe Prognosetafel AG2020 gepubliceerd. Er is sprake van een afname van de verwachte stijging van de levensverwachting. De daling van de technische voorzieningen is niet alleen het gevolg van de verslechtering van de toekomstige levensverwachting. Het grootste gedeelte van de daling is het gevolg van modelwijzigingen. Het AG heeft het startpunt van de periode waarmee rekening wordt gehouden, gewijzigd van 1970 naar 1983. Daarnaast werd voorheen aangenomen dat het verschil tussen de Nederlandse levensverwachting en de levensverwachting van vergelijkbare Europese landen zou convergeren naar nul, in de Prognosetafel AG2020 is dit niet langer het geval.

Het bestuur van het fonds heeft in het verslagjaar besloten om met ingang van de dekkingsgraadrapportage van september 2020, en in het jaarwerk ultimo 2020, de technische voorzieningen te bepalen op basis van prognosetafel AG 2020 en om de ervaringssterfte niet aan te passen. De ervaringssterfte zal weer worden geëvalueerd zodra het CBS geactualiseerde leeftijds- en inkomensafhankelijke levensverwachtingen en sterftেকansen publiceert. Dit zal naar verwachting in het vierde kwartaal van 2022 plaatsvinden.

Pensioenakkoord

Het kabinet heeft samen met werknemers- en werkgeversorganisaties een pensioenakkoord gesloten met nieuwe afspraken over pensioenen en AOW. Het bestuur van het fonds heeft in het verslagjaar meermaals gesproken over de gevolgen van dit akkoord voor het fonds, waaronder tijdens een sessie op de Heidag van 29 september aan de hand van diverse toekomstscenario's. Het pensioenakkoord noopt tot het maken van keuzes, onder andere op het gebied van contractvorm, invaren, compensatie, ambitieniveau, risicohouding en beleggingsbeleid. Sociale partners hebben de keuze tussen overgaan naar de Wet verbeterde premieregeling (WVP) of het nieuwe pensioencontract (NPC). Daarna volgt het besluitvormingsproces, waarin de sociale partners de hoofdrol vervullen en het fonds een adviserende rol heeft en vervolgens moet bepalen of het de opdracht van de sociale partners aanvaardt. Het implementatieproces loopt van 1 januari 2024 tot 1 januari 2026.

Uitvoeringskosten

Kosten van de uitvoering van de pensioenregeling

In februari 2016 heeft de Pensioenfederatie een herziene versie van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten uitgebracht. Er worden ten behoeve van de jaarverslaglegging drie kostensoorten onderscheiden: de pensioenuitvoeringskosten, de vermogensbeheerkosten en de transactiekosten.

Uitvoeringskosten (in € en %)	2020	2019
Pensioenuitvoeringskosten (in duizend €)	736	936
Aantal deelnemers (actieve deelnemers en pensioengerechtigden)	1.081	1.081
Pensioenuitvoeringskosten (€ per deelnemer)	681	866
Vermogensbeheerkosten* (in duizend €)	1.307	1.172
Transactiekosten (in duizend €)	729	411
Gemiddeld belegd vermogen (in miljoen €)	462,4	411,5
Vermogensbeheerkosten* (% gemiddeld belegd vermogen)	0,28%	0,28%
Transactiekosten (% gemiddeld belegd vermogen)	0,16%	0,10%
Totale kosten van vermogensbeheer (% gemiddeld belegd vermogen)	0,44%	0,38%
Pensioenuitvoeringskosten (% gemiddeld belegd vermogen)	0,16%	0,23%
Totale uitvoeringskosten (% gemiddeld belegd vermogen)	0,60%	0,61%

De pensioenuitvoeringskosten bestaan uit kosten van de pensioenadministratie, de communicatie aan verzekerden, controle- en advieskosten alsmede bestuurs- en toezichtkosten. De vermogensbeheerkosten bestaan uit de kosten voor het beheren van beleggingsportefeuilles, de kosten voor het bewaren en administreren van het belegde vermogen en de kosten voor fiduciair management. Transactiekosten worden gemaakt om beleggingstransacties tot stand te brengen en uit te voeren. Volgens de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie (hierna: Aanbevelingen) worden de pensioenuitvoeringskosten uitgedrukt in een bedrag per deelnemer waarbij het aantal deelnemers bestaat uit het totaal aantal actieven en pensioengerechtigden. De vermogensbeheer- en transactiekosten worden uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen in enig jaar.

In aanvulling op de Aanbevelingen zijn twee extra kengetallen toegevoegd namelijk de pensioenuitvoeringskosten en de totale kosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Deze kengetallen dienen als aanvullende informatie om een beter beeld te krijgen van het kostenniveau van het pensioenfonds. Vooral aan de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer kleef het nadeel dat deze in hoge mate wordt bepaald door het aantal deelnemers in plaats van dat deze worden gerelateerd aan het belegd vermogen (per deelnemer). De uitgangspositie van een pensioenfonds is vaak een (historisch) gegeven. Pensioenfondsen hebben geen invloed op de schaalgrootte omdat zij geen invloed hebben op het aantal deelnemers. Een ander voorbeeld is dat de complexiteit van een pensioenregeling toeneemt als sociale partners overgangsregelingen hebben afgesproken voor oude rechten. Pensioenfondsen hebben ook geen invloed op het aantal deelnemersmutaties. Deze kunnen in sommige sectoren hoger liggen dan in andere sectoren. Daarnaast zet een pensioenfonds in op een bepaald serviceniveau gebaseerd op de karakteristieken en wensen van het deelnemersbestand. Deze factoren tezamen bepalen in belangrijke mate het kostenniveau van een pensioenfonds.

De totale uitvoeringskosten van het pensioenfonds bedroegen in 2020 €2.772 duizend (2019: €2.519 duizend). Hiervan heeft €736 duizend (2019: €936 duizend) betrekking op pensioenbeheer en €2.036 duizend (2019: €1.583 duizend) op vermogensbeheer.

Pensioenuitvoeringskosten

In onderstaande tabel worden de pensioenuitvoeringskosten weergegeven (* € 1.000):

	2020	2019
Pensioenadministratie	299	485
Controle en advies	234	254
Algemene kosten: bestuur, toezicht en overige	203	197
Totaal	736	936

Ten aanzien van het pensioenbeheer wordt er naar gestreefd om de complexiteit zo laag mogelijk te houden. Minder complexiteit betekent dat de administratie beter is te automatiseren.

De laatste jaren fluctueren de pensioenuitvoeringskosten. De belangrijkste reden hiervoor betreft éénmalige of projectkosten. In 2019 is hier een kentering opgetreden. In de voorgaande jaren waren deze redelijk planbaar. In 2019 zien we voor het eerst dat het fonds geconfronteerd wordt met wettelijke wijzigingen waaraan de verplichting is gekoppeld deze op relatief korte termijn in de administratie te verwerken. Hoewel deze trend zich voortzet in 2020, is er in samenspraak met de administrateur aan gewerkt om deze kosten, in ieder geval richtinggevend, in een eerder stadium in beeld te hebben ten behoeve van de budgettering.

In het jaar 2019 lagen de éénmalige kosten €247 duizend boven het "routine niveau". Dit routine niveau ligt daarmee op €690 duizend. In 2020 is €46 duizend geïdentificeerd als éénmalige kosten. Het grootste deel is besteed aan de invoering van de URM. Uitgezonderd éénmalige kosten ligt het routineniveau van 2020 op €690 duizend. Dit is hetzelfde niveau als 2019. Hierbij moet worden aangetekend dat er binnen dit routineniveau verschuivingen plaatsvinden tussen jaarlijks terugkerende kosten en het budget beschikbaar voor éénmalige zaken. In 2020 is bijvoorbeeld een externe vervuller voor de sleutelfunctiehouder internal audit aangesteld hetgeen zonder compenserende verlagingen leidt tot een stijging van de terugkerende kosten. De kosten per deelnemer daalden met €185,- of 21%. Dit wordt volledig veroorzaakt door de hierboven verklaarde daling van de absolute kosten (de teller in de berekening) met €200 duizend of 21%. Het aantal deelnemers (de noemer) bleef gelijk met 1.081. Het aantal actieven nam licht af met 16 en het aantal gepensioneerden nam met hetzelfde aantal toe.

Door de invoering van de Herzene Versie van de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie dient ook de aard van de dienstverlening toegelicht te worden. Bij het fonds kenmerkt de aard van de dienstverlening zich voornamelijk door het feit dat deze grotendeels is uitbesteed. Deze uitbesteding is vastgelegd in SLA's waarin het serviceniveau is gedefinieerd. Richting de deelnemers kan het serviceniveau als ruim voldoende tot goed worden gekwalificeerd. Er wordt per email en telefoon gecommuniceerd. Moderne technieken zoals self-service en chat zijn een onderdeel van de dienstverlening van de administrateur. In 2019 is een nieuw (tweetalig) digitaal klantenportaal geïmplementeerd. Aansluitend is in het eerste kwartaal van 2020 een Engelstalige website en brievenset gelanceerd. Deze tweetalige communicatiemiddelen sluiten beter aan op het diverse en internationale karakter van de deelnemerspopulatie.

Voor 2021 verwacht het bestuur een stijging ten opzichte van dit boekjaar. Dit hangt samen met de te verwachten kosten voor wettelijke wijzigingen, de voorbereidingen op het pensioenakkoord en de professionele ondersteuning van de IRM commissie waartoe in 2021 is besloten.

Vermogensbeheer- en transactiekosten

In onderstaande tabel worden de vermogensbeheerkosten weergegeven (* € 1.000):

	2020	2019
Beheerkosten	888	816
Overige kosten vermogensbeheer	419	356
Vermogensbeheerkosten	1.307	1.172
Transactiekosten	729	411
Totale kosten van vermogensbeheer	2.036	1.583

Vermogensbeheerkosten

Het pensioenfonds is zich bewust van de noodzaak om het pensioenvermogen zo kostenefficiënt als mogelijk te beheren. Het helpt dat een fors gedeelte van de aandelenportefeuille belegd wordt in een passief indexfonds, met lage beheervergoedingen. Beoordeling van de door externe partijen verlangde beheervergoeding vormt een wezenlijk onderdeel van het selectieproces. De beloning van een externe partij bestaat uit een vaste vergoeding uitgedrukt in basispunten van het belegd vermogen. Er worden geen prestatievergoedingen toegekend. Kostenniveaus worden periodiek geëvalueerd op marktconformiteit. Dit wordt gemonitord door de fiduciair manager. Alle in deze paragraaf besproken vermogensbeheerkosten zijn exclusief transactiekosten.

De samenstelling van de beleggingsportefeuille is van invloed op het kostenniveau. Illiquide beleggingen als woninghypotheken en actief beheerde portefeuilles hebben een hogere beheervergoeding dan liquide, passief beheerde beleggingen. Het pensioenfonds beperkt de beleggingen in complexe of illiquide beleggingen.

Ten opzichte van 2019 zijn de vermogensbeheerkosten gestegen van € 1,2 miljoen naar € 1,3 miljoen. Aangezien het gemiddeld belegd vermogen ook toenam, bleven de vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen gelijk met 0,28%. Hoewel het percentage gelijk bleef, is het tot stand gekomen door een stijging van de teller met € 135 duizend (+11%) en een stijging in de noemer met € 50,9 miljoen of 12%.

De oorzaak van de mutatie wordt hieronder per categorie toegelicht.

Vastrentende waarden

Vanwege de gedaalde rente nam het gemiddeld belegd vermogen (de noemer) binnen deze categorie toe met 9% oftewel € 22 miljoen. De teller steeg met € 90 duizend oftewel 18%. De oorzaak hiervan ligt in het feit dat in de tweede helft van 2019 twee fondsen met een hogere vergoeding aan deze categorie zijn toegevoegd. Deze hogere vergoeding telt in 2020 voor het gehele jaar mee. Dit zorgt voor een totale stijging van 0,01%.

Aandelen

Binnen deze categorie heeft het fonds een wereldwijd aandelenmandaat en een emerging markets aandelenmandaat. Door de gestegen aandelenmarkten nam het gemiddeld belegd vermogen (noemer) in beide categoriën toe met € 28,7 miljoen of 24%. De vermogensbeheerkosten stegen met 56 duizend oftewel 50%. De hogere stijging van vermogensbeheerkosten kan worden verklaard uit het feit dat er bij de aandelen de emerging markets de manager gedurende het verslagjaar is vervangen. De nieuwe manager rekent een hogere vergoeding. Overall heeft dit geleid tot een stijging van het kostenniveau als percentage van het gemiddeld belegd vermogen van 0,10% in 2019 naar 0,12% in 2020.

Vastgoed

Hoewel vanwege Covid-19 deze categorie een negatief rendeerdende gedurende het verslagjaar, nam het gemiddeld belegd vermogen (de noemer) toch licht toe met 2 miljoen of 5%. Deze stijging wordt veroorzaakt doordat de vastrentende waarden en aandelen wel sterk stegen en de onderlinge verhouding met vastgoed in balans moest worden gehouden. De vermogensbeheerkosten daalden met 47 duizend oftewel 40%. Deze daling is het gevolg van de vervanging van de actieve manager door een passieve manager gedurende het verslagjaar.

Commodities

Het gemiddeld belegd vermogen (noemer) binnen deze categorie nam met 5 miljoen of 33% af. Dit is grotendeels veroorzaakt door het toegroeien naar de beoogde strategische portefeuillevelding. Gedurende het verslagjaar rendeerdde de categorie licht negatief. De beheervergoeding (de teller) daalde met 28 duizend of 29%. Hierdoor steeg de vergoeding als percentage van het gemiddeld belegd vermogen met 0,02%.

Als geheel over de bovengenoemde categorieën heen daalden de vermogensbeheerkosten toe te rekenen aan de beleggingscategorieën met 0,01%.

Niet aan beleggingscategorieën toe te rekenen kosten (overige vermogensbeheerkosten)

Deze kosten stegen met 64 duizend of 18%. Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen nam deze categorie toe met 0,01%. Deze categorie bevat vergoedingen voor fiduciair beheer, advisering vermogensbeheer en overige kosten. De overige kosten bij SPAD bestaan uit de controlekosten van de beleggingsadministratie. De stijging van 64 duizend is grotendeels veroorzaakt door een gestegen fiduciaire vergoeding van 52 duizend. De vergoeding is een percentage van het gemiddeld belegd vermogen; het grootste deel van de stijging is hier aan te relateren. Daarnaast is met ingang van 2020 de dienstverlening uitgebreid ten behoeve van de FTK rapportage. Het restant van de stijging is veroorzaakt door hogere advieskosten samenhangend met onder andere de ontwikkeling van het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid.

In de kerncijfers is een bedrag van 628 duizend opgenomen als vermogensbeheerkosten die rechtstreeks bij het fonds in rekening zijn gebracht. Dit is nader toegelicht op pagina xx. De hierboven toegelichte kosten bevatten zowel dit bedrag, als kosten die binnen de beleggingsfondsen zijn ingehouden als beheersvergoedingen, transactiekosten en overige kosten.

Transactiekosten

De gehanteerde beleggingsstrategieën kenmerken zich veelal door een lange termijn benadering met relatief weinig transacties. Dit houdt de transactiekosten laag. Het verslagjaar is daarop een uitzondering. De totale transactiekosten (de teller) bedroegen € 729 duizend in 2020. Daarmee stegen zij met 77% ten opzichte van de € 411 duizend van 2019. Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen bedragen de transactiekosten 0,16%. Daarmee steeg deze ratio met 60% ten opzichte van 0,10% in 2019. Het gemiddeld belegd vermogen (de noemer) nam toe met € 50,9 miljoen of 12%. Deze mutatie is reeds onder de vermogensbeheerkosten toegelicht. De oorzaak van de stijging ligt in de hoogte van de transactiekosten (de teller). De stijging is terug te voeren op het zeer turbulente beleggingsjaar. Vooral de passieve fondsen boekten fors hogere transactiekosten (van circa € 68 duizend naar € 198 duizend). Dit komt vooral door hogere kosten van handelen (en dus niet door meer handelen). Ook binnen vastrentende waarden (vooral bij credits en emerging market debt) namen de transactiekosten duidelijk toe. Bij commodities daalden de transactiekosten. De oorzaak daarvan ligt in het feit dat het aandeel in deze categorie in 2019 is verlaagd en daardoor de aan- en verkoopkosten in dat jaar € 65 duizend hoger lagen dan in 2020.

Bij de toelichting op de staat van baten en lasten is toegelicht hoe de vermogensbeheer- en transactiekosten zijn verwerkt in de jaarrekening en hoe dit aansluit op de hierboven opgenomen verantwoording.

De Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie vereisen eveneens het geven van inzicht in de kosten per beleggingscategorie, als percentage van het gemiddelde belegde vermogen in de betreffende categorie. Dit is hieronder weergegeven.

Beleggingscategorie	Vermogensbeheerkosten		Transactiekosten	
	2020	2019	2020	2019
Vastrentende waarden	0,22%	0,21%	0,12%	0,08%
Aandelen	0,12%	0,10%	0,19%	0,07%
Vastgoed	0,16%	0,29%	0,30%	0,15%
Commodities	0,59%	0,57%	0,18%	0,51%
Subtotaal	0,19%	0,20%	0,16%	0,10%
Overige vermogensbeheerkosten	0,09%	0,08%		
Totaal	0,28%	0,28%		

Vergelijking kostenniveau 2019 met andere pensioenfondsen

Net als over de voorgaande jaren heeft het pensioenfonds ook over het verslagjaar 2019 meegedaan aan een externe benchmarkservice van Lane Clark & Peacock (LCP). Hiermee is beoogd om onafhankelijk te laten vaststellen hoe de uitvoeringskosten van het pensioenfonds zich verhouden tot vergelijkbare fondsen. Het benchmarkonderzoek is verricht in overeenstemming met de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. LCP verzamelt gegevens van 199 pensioenfondsen. De peergroep van het pensioenfonds voor pensioenbeheer bestaat uit 36 pensioenfondsen met een deelnemersaantal tussen de 500 en 1.500. Voor vermogensbeheer bestond de peergroep uit 51 fondsen met een pensioenvermogen eind 2019 tussen de € 200 miljoen en € 700 miljoen.

De uitkomsten zijn samengevat in onderstaande tabel:

Gemiddelde uitvoeringskosten 2017 - 2019 SPAD Peergroep	SPAD	Peergroep
Pensioenbeheerkosten (€/deelnemer)	730	630
Kosten vermogensbeheer *	0,41	0,30
Transactiekosten *	0,10	0,07

* Als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

Externe benchmark kosten pensioenbeheer (2017-2019)

De gemiddelde kosten van de benchmark bedroegen € 630,- per deelnemer. Bij het fonds is dat gemiddeld € 730,- per deelnemer. Het fonds scoort hiermee boven met de benchmark. Ook binnen deze beperkte schaal komt uit de benchmark naar voren dat de kosten per deelnemer afnemen, naarmate het aantal deelnemers toeneemt. De conclusie is dat de pensioenbeheerkosten van SPAD boven de mediaan liggen. 11 fondsen hebben hogere kosten en 24 fondsen hebben lagere kosten.

Het meest recente benchmarkrapport geeft een detailanalyse van de pensioenbeheerkosten voor 2019. Deze waren € 866,- per deelnemer. Uit de vergelijking blijkt dat SPAD boven de mediaan van € 600,- per deelnemer ligt. Gezien het feit dat 2019 een hoog niveau aan éénmalige kosten kende en zelfs binnen de peergroep schaalgrootte een rol speelt is dit begrijpelijk. In voorgaande jaren was al geconcludeerd dat met name de controle- en advieskosten aan de bovenkant van de range van de peergroep liggen. Dit beeld is niet veranderd. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de aanwezigheid van projectgerelateerde kosten in deze categorie en anderzijds een bewuste keuze van het bestuur voor kwaliteit en ontzorging. Het betreft derhalve een uitkomst van bewuste bestuurlijke keuzes. De andere grote kostenpost betreft de administratiekosten. In 2020 is het contract met de administrateur verlengd. Deze kosten bevinden zich met € 546,- per deelnemer ruim boven de mediaan van € 307,- per deelnemer. Hier is echter geen rekening gehouden met het uitzonderlijk hoge niveau van éénmalige kosten in 2019. Het bestuur is van mening dat deze kosten zich op een acceptabel niveau bevinden. Vanwege de structuur waarmee gewerkt wordt met een externe administrateur is in 2018 gebleken dat het niet mogelijk is éénmalige investeringen te kapitaliseren en af te schrijven. Dit zou door de administrateur moeten gebeuren, maar de toepasselijke kosten worden in één keer gefactureerd. Het fonds kan deze niet activeren en afschrijven. Indien dit wel mogelijk zou zijn, zouden de kosten van pensioenbeheer minder uitschieters vertonen en beter vergelijkbaar zijn. Tenslotte liggen de accountantscontrolekosten aan de bovenkant van de range. Hoewel er geen zicht is op de scope van de accountantscontrole bij de peergroep, ligt de bron van de afwijking waarschijnlijk bij de kosten die samenhangen met de controle van de beleggingsadministratie. Voordat het fonds was overgestapt op fiduciair beheer, hetgeen leidde tot de toevoeging van de controle van de beleggingsadministratie aan de scope van de accountantscontrole, lagen de controlekosten in lijn met de mediaan van de benchmark.

Externe benchmark kosten vermogensbeheer (2017-2019)

De gemiddelde vermogensbeheerkosten over de periode 2017-2019 bedroegen 0,41% van het gemiddeld belegd vermogen. Het gemiddelde van de peergroep was 0,30%. De beleggingskosten dienen altijd beoordeeld te worden in relatie tot het gerealiseerde rendement en het genomen risico.

LCP vergelijkt het gemiddelde beleggingsrendement over de periode 2013-2019 met 168 pensioenfondsen die in deze periode in het jaarverslag de kosten en de rendementen hebben gepubliceerd. Deze peergroep realiseerde een gemiddeld rendement van 8,0%. Het rendement van SPAD bedroeg 9,5%. In deze vergelijking realiseerde SPAD dus een rendement dat 1,5% boven het gemiddelde ligt.

De kosten in deze vergelijking voor de jaren 2013-2019 bevatten vermogensbeheerkosten en transactiekosten. De peergroep realiseerde een gemiddeld kostenniveau van 0,57%. Het fonds realiseerde een gemiddelde van 0,58% per jaar. Als de gemiddelde vermogensbeheerkosten voor deze 7-jarige periode vergeleken worden met dezelfde kosten in het verslagjaar van 0,48% dan moge duidelijk zijn dat de portefeuille van het fonds sterk is veranderd. Deze verandering is halverwege 2017 ingezet met de overgang naar een vermogensbeheerorganisatie met een fiduciair manager. In nauwe samenwerking met NN IP is sedertdien de portefeuille opnieuw geëvalueerd en waar wenselijk omgezet naar beleggingen in passieve beleggingsfondsen. Deze transitie is in 2020 grotendeels afgerond, zodat in 2021 het volledige effect in de cijfers zichtbaar zal zijn.

Naast deze langjarige vergelijking is er door LCP een detailvergelijking voor het jaar 2019 beschikbaar gesteld. Afhankelijk van de beleggingscategorie is de peergroep van een steeds wisselende samenstelling. Voor de vergelijking op totaalniveau bestaat de peergroep uit 9 pensioenfondsen met een belegd vermogen in 2019 tussen € 100 miljoen en € 600 miljoen, waarbij wordt verondersteld dat de peergroep exact dezelfde beleggingsmix heeft als het fonds. In het jaar 2019 lag het rendement van het fonds van 23,8% 6,4% boven de mediaan van 17,4%. De beleggingskosten (vermogensbeheerkosten en transactiekosten) lagen op de mediaan.

Het bestuur is van oordeel dat de vermogensbeheerkosten als absoluut percentage inmiddels in lijn met de verschillende benchmarks liggen. Daarnaast is het bestuur tevreden met de conclusie dat voor de periode 2013-2019 het beleggingsrendement, met een gemiddeld risicoprofiel, 1,5% boven het gemiddelde van 168 pensioenfondsen ligt. In de vorige vergelijkingsperiode 2014-2018 was dit nog 0,3%. Het lijkt het erop dat deze resultaten mede het gevolg zijn van de hoge mate van renteafdekking. Hoewel vorig jaar de verwachting werd uitgesproken dat zowel de kosten als het rendement meer in lijn komen te liggen met die van de peergroep, is daar op grond van het bovenstaande voor het rendement nog geen sprake van. Uit de detailanalyse 2019 blijkt dat er bij de drie grootste categorieën aandelen, vastrentende waarden en vastgoed, sprake is van overrendementen boven de mediaan.

Externe benchmark transactiekosten (2017-2019)

De gemiddelde transactiekosten van SPAD bedragen 0,10% van het gemiddeld belegd vermogen. De gemiddelde transactiekosten van de peergroep bedraagt 0,07% van het gemiddeld belegd vermogen. Uit de analyse blijkt dat 12 fondsen hogere transactiekosten hebben en 37 fondsen lagere transactiekosten. In vergelijking met de vorige benchmark zijn de transactiekosten van het fonds met 0,02%-punt gestegen. Hoewel het fonds geen inzicht heeft in de kostenstructuur bij de peergroep, is het aannemelijk dat het hogere niveau te maken heeft met de herinrichting van de beleggingsportefeuille zoals hierboven is toegelicht.

Code Pensioenfondsen

Tijdens de totstandkoming van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen stelden de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid de Code Pensioenfondsen op. Doel van de Code Pensioenfondsen is de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken, communicatie met de belanghebbenden te versterken en bij te dragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code Pensioenfondsen is per 1 juli 2014 wettelijk verankerd. De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen ziet toe op de naleving van de Code Pensioenfondsen.

Doel van de Code is het functioneren van pensioenfondsen verder te verbeteren én dit inzichtelijk te maken. De Code gaat in op de rol van het bestuur, het VO en het intern toezicht. De Code bevat ook thema's als integraal risicomanagement, beloningen, diversiteit en verantwoord beleggen. Daarnaast geeft de Code weer hoe benoeming, ontslag en zittingstermijnen van bestuursleden en leden van andere organen worden geregeld.

De Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen toetst of pensioenfondsen de Code naleven en kan aanbevelingen doen om de Code te verbeteren. In 2017 deed de commissie een aanbeveling voor een compactere Code. Een werkgroep van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid ging hiermee aan de slag. Dat resulteerde in een nieuw voorstel waar de besturen van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid akkoord mee gegaan zijn. In de nieuwe Code zijn de normen herschikt onder acht thema's (Vertrouwen waarmaken, Verantwoordelijkheid nemen, Integer handelen, Kwaliteit nastreven, Zorgvuldig benoemen, Gepast belonen, Toezicht houden en inspraak waarborgen, Transparantie bevorderen). Het aantal normen is teruggebracht van 83 naar 65. De normen zijn korter en duidelijker geformuleerd.

Minister Koolmees publiceerde de Code Pensioenfondsen 2018 in de Staatscourant van 3 oktober 2018. Daardoor is de Code wettelijk verankerd. Pensioenfondsen zijn verplicht de normen van de Code toe te passen, tenzij ze onderbouwd kunnen uitleggen een norm niet toe te passen ('pas toe of leg uit').

Het bestuur heeft na een evaluatie in februari 2021 vastgesteld dat veruit de meeste van de 65 normen uit de Code worden nageleefd. In bepaalde gevallen wijkt het fonds in het verslagjaar bewust (deels) af van de normen uit de Code. De afwijkingen wordt hieronder per norm nader toegelicht.

Norm 33: In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.

Het bestuur van het fonds is van oordeel dat voor een klein fonds norm 33 geen wet van Meden en Perzen kan zijn. Dit zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat bepaalde benoemingen (bijvoorbeeld als resultaat van de statutair geregelde verkiezingen) niet door kunnen gaan. Toch is het van groot belang dat het bestuur in staat is om op verschillende manieren naar hetzelfde vraagstuk te kijken; diversiteit binnen de organen kan daar een bijdrage aan leveren. Het bestuur heeft daarom diversiteitsbeleid opgesteld, dat bestaat uit een zestal maatregelen, maar zonder specifieke doelstellingen. Deze maatregelen zijn:

- 1 het bestuur legt vacatures tijdig - en voorzien van een duidelijk profiel - voor aan voordragende partijen (deelnemers, gepensioneerden, werkgever);
- 1 in het profiel wordt in het kader van de beoogde diversiteit onder meer ingegaan op de huidige samenstelling van het fondsorgaan en de gewenste samenstelling;
- 1 het bestuur treedt in overleg met aangesloten werkgever(s) om werknemers te interesseren voor pensioenzaken en het lidmaatschap van het bestuur of VO;
- 1 het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het bestuur, alsmede van het verantwoordingsorgaan;
- 1 het bestuur rapporteert in het bestuursverslag over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het pensioenfonds te bevorderen.
- 1 er vindt een driejaarlijkse evaluatie van het diversiteitsbeleid plaats.

Het bestuur rapporteert jaarlijks in het bestuursverslag over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het bestuur, alsmede van het VO. In 2020 bestond het bestuur uit één vrouw en vijf mannen. Alle leden van het bestuur waren ouder dan 40 jaar. In 2020 bestond het VO uit één vrouw en twee mannen. Eén lid van het VO was jonger dan 40 jaar.

De norm voor het opstellen van een stappenplan om diversiteit te bevorderen is opgenomen in de Code Pensioenfondsen 2018. Het stappenplan om diversiteit te bevorderen is nog niet opgesteld.

Norm 34: De zittingsduur van een lid van het bestuur en het Verantwoordingsorgaan is maximaal vier jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.

Als gevolg van de verkiezingen, opleiding, toetsing door DNB e.d. is de termijn al langer dan drie jaar. Het bestuur acht kwaliteit en continuïteit belangrijker dan vernieuwing. Het is daarom de ambitie dat bestuursleden zo mogelijk minimaal twee termijnen zitting hebben. Een periode van acht jaar is voor nieuwe leden minder goed te overzien, daarom is gekozen voor een zittingstermijn van drie jaar. Gelet op deze overwegingen stelt het bestuur ook geen maximum aan het aantal herbenoemingen.

De afgelopen jaren zijn de kennis- en geschiktheidseisen alsmede het tijdsbeslag voor pensioenfondsbestuurders toegenomen. Dit bevordert de doorstroom vanuit de onderneming niet. Het werknemersbestand van Avery Dennison is zeer divers met ongeveer 40 nationaliteiten waarvan een belangrijk deel de Nederlandse taal onvoldoende beheerst. Bij een bestand van ongeveer 420 actieve deelnemers komt op grond van de taalbarrière een groot deel niet in aanmerking voor een bestuurszetel. Daarnaast is het voor mogelijke Nederlands sprekende kandidaten moeilijk om een bestuursfunctie met de dagelijkse werkzaamheden te combineren. De werkgever heeft dit effectief ingepast voor de zittende bestuursleden, maar in de huidige tijd met een efficiëntere organisatie is dat naar de toekomst toe veel moeilijker te realiseren.

Bij navraag is de input van de werkgever, met ondersteuning door de Centrale Ondernemingsraad, dat zij deze onderbouwing van de afwijking ondersteunen. De sociale partners zien dat de bedrijfscultuur doorwerkt in het bestuur. Concreet betekent dit dat er een streven is om de lat steeds hoger te leggen en om aan hoge standaarden te voldoen. Een langere zittingsduur dan 12 jaar van een aantal bestuursleden leidt derhalve niet tot een negatieve invloed op de prestaties van het fonds. Daarnaast hebben de sociale partners aangegeven dat er aan wordt gehecht aan de continuïteit en ervaring van het zittende bestuur bij de invoering van het pensioenakkoord.

Norm 39: Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.

De benoeming en het ontslag van een lid van de visitatiecommissie vindt plaats op advies van het VO in plaats van op bindende voordracht respectievelijk bindend advies. Dit is bepaald op grond van het advies van het VO d.d. 26 maart 2014. Het VO is van mening dat de verantwoordelijkheid voor de benoeming en het ontslag van de leden van de visitatiecommissie bij het bestuur dient te blijven liggen en een vetorecht van het VO dus niet passend is. In 2016 heeft het VO dit nog eens herbevestigd.

De normen voor benoeming en ontslag van leden van het VO waren nieuw in de Code Pensioenfondsen 2018. Het bestuur heeft in 2019 besloten om de statuten te wijzigen naar aanleiding van deze nieuwe normen. De statutenwijziging passeerde op 17 april 2020. Een lid van het VO wordt sindsdien ook op grond van de statuten benoemd door het bestuur en ontslagen door het VO zelf. In uitzonderlijke gevallen kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.

Norm 63: Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.

Het bestuur evalueert jaarlijks het Communicatieplan en doet driejaarlijks een onderzoek naar de informatiebehoefte bij de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het laatste onderzoek vond plaats in 2014. Nadien is dit onderzoek niet uitgevoerd in afwachting van nadere besluitvorming van het bestuur.

In 2020 is er uitgebreid gekeken naar onderzoeksmogelijkheden bij één specifieke dienstverlener. Door meerdere factoren heeft dit helaas niet tot een onderzoek geleid. In 2021 zal een marktverkenning uitgevoerd worden teneinde een geschikte dienstverlener te contracteren.

PENSIOENPARAGRAAF

Pensioenregeling in 2020

Om een beeld te geven van de pensioenregeling die door het fonds in 2020 werd uitgevoerd, volgen enkele kerngegevens:

- 1 De pensioenregeling van het fonds betreft een uitkeringsovereenkomst.
- 1 Het pensioenreglement bevat toezeggingen van ouderdomspensioen ingaande op een leeftijd van 68 jaar, een nabestaandenpensioen en een wezenpensioen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerd middelloonsysteem.
- 1 Voor de vaststelling van het ouderdomspensioen wordt een pensioengrondslag vastgesteld welke gelijk is aan het pensioengevend salaris verminderd met een franchise.
- 1 De franchise voor deze pensioenregeling bedraagt € 14.302,- (per 1 juli 2020). Het bestuur van het fonds besluit jaarlijks per 1 juli over de aanpassing van de franchise.
- 1 Het pensioengevend salaris is gelijk aan 12 maal het maandsalaris inclusief vakantietoelage, ATV-toelage, de vaste eindejaarsuitkering, en de ploegentoeslag met een maximum van 8,11% van het pensioengevend salaris. Als pensioengevend salaris wordt, bij een voltijd dienstbetrekking, maximaal € 110.111,- in aanmerking genomen. Dit bedrag (vastgesteld voor het jaar 2020) wordt jaarlijks per 1 januari aangepast met de in Wet inkomstenbelasting 2001 genoemde contractloonontwikkelingsfactor, inclusief eventuele afronding.
- 1 De jaarlijkse opbouw van het ouderdomspensioen bedraagt 1,875% van de pensioengrondslag. De jaarlijkse opbouw van het partnerpensioen is gelijk aan 70% van het (te bereiken) ouderdomspensioen. Het partnerpensioen is op pensioendatum geheel uitruikbaar voor extra ouderdomspensioen. Het wezenpensioen is gelijk aan 14% van het (te bereiken) ouderdomspensioen.
- 1 De hoogte van de eigen bijdrage door de deelnemers bedraagt 1/3e van de premie. De deelnemer op wie de voorportaalregeling van toepassing is, is geen bijdrage verschuldigd.
- 1 Voor een deelnemer die arbeidsongeschikt is, komt de premie vanaf het tijdstip waarop de deelnemer een WIA- of WAO-uitkering ontvangt, geheel of gedeeltelijk voor rekening van het fonds. In dat geval wordt aan de werkgever en de deelnemer derhalve gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling verleend. De premie wordt berekend naar de pensioengrondslag die gold onmiddellijk voor aanvang van de bedoelde vrijstelling.

Ontwikkelingen naar aanleiding van wet- en regelgeving

Vanaf 1 juli 2020 kunnen deelnemers wettelijk recht hebben op (aanvullend) geboorteverlof. De pensioenopbouw en de dekkingen voor arbeidsongeschiktheid en overlijden lopen bij het fonds volledig door tijdens het (aanvullend) geboorteverlof.

Risicohouding

Het bestuur draagt in overleg met sociale partners en het VO zorg voor de vastlegging van de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds. De risicohouding van het fonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als de mate waarin het fonds, na overleg met sociale partners en het VO bereid is risico's te lopen én de mate waarin het fonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het fonds.

Door middel van een ALM-studie is het gewenste risicoprofiel vastgesteld. Hiervoor is de 'Blind Tasting' methode gehanteerd. Bij de 'Blind Tasting' worden, zonder dat vooraf de beleggingsmixen bekend zijn, kengetallen getoond waarbij de bestuursleden afzonderlijk aangeven of deze aanvaardbaar dan wel niet acceptabel zijn. Daarnaast heeft het fonds medio 2014 een risicobereidheidsonderzoek laten uitvoeren onder de deelnemers en pensioengerechtigden.

De uitkomsten van de 'Blind Tasting' en het risicobereidheidsonderzoek hebben geresulteerd in het door het fonds gewenste risicoprofiel dat is vertaald naar het strategische beleggingsbeleid zoals opgenomen in de ABTN van het fonds.

Aan de hand van analyses en na overleg met sociale partners en het VO, heeft het bestuur de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld. Het bestuur heeft destijds in overleg met sociale partners de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een Vereist Eigen Vermogen (VEV) tussen 13,5% en 23,5%. Naar aanleiding van de wijziging van het strategisch beleggingsbeleid per 1 januari 2019 heeft het fonds de in 2015 vastgestelde korte termijn risicohouding herijkt. Vervolgens heeft het bestuur, aan de hand van de uitgevoerde analyses en na overleg met sociale partners en het Verantwoordingsorgaan, de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een VEV tussen 12,3% en 18,9%. Deze risicohouding is in lijn met de strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Ook voor de mate van renteafdekking is een strategisch beleid met bandbreedtes vastgesteld. Het korte termijn risico gemeten door middel van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) bij de strategische beleggingsportefeuille, bedraagt per 1 januari 2019 15,5%. Het VEV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes.

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waar naar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. De (aanvangs)haalbaarheidstoets is in 2015 voor het eerst uitgevoerd. Om invulling te geven aan het bepaalde in artikel 22 van het Besluit Financieel Toetsingskader heeft het bestuur na afstemming met de sociale partners de ondergrenzen in 2015 als volgt vastgesteld:

- 1 Het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het fonds precies beschikt over het VEV is op het aanvangsmoment 102,1%. Het bestuur hanteert hiervoor een ondergrens van 92,5%.
- 1 Het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het fonds is op het aanvangsmoment 100,5%. Het bestuur hanteert hiervoor eveneens een ondergrens van 92,5%.
- 1 Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekent het fonds vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweerscenario die het fonds dan acceptabel vindt is 33%. Dit betekent dat het pensioenresultaat in slechts 5% van de scenario's meer dan 33% lager mag zijn dan het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad. Op het aanvangsmoment bedroeg deze afwijking 22,1%.

In verband met de aanpassing van de premiesystematiek per 1 januari 2018 is eind 2017 een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Deze aanvangshaalbaarheidstoets heeft aangetoond dat:

- a het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het fonds in 2015 gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
- b het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
- c het fonds voldoende herstelcapaciteit heeft om - naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan - binnen de looptijd van het herstelplan te voldoen aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen;
- d het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau; hiervoor heeft het fonds in 2015 de maximale afwijking vastgesteld.

In mei 2020 is de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Die heeft aangetoond dat:

- a het pensioenresultaat (op fondsniveau) van 103,6% valt boven de vastgestelde ondergrens van 92,5%;
- b de maximale afwijking in het slechtweerscenario van 17,7% ligt onder de vastgestelde bovengrens;
- c het fonds hiermee voldoet aan de normering van de pensioenresultaten die is vastgesteld op basis van de aanvangshaalbaarheidstoets.

De verhoging van de premie per 1 juli 2020 heeft slechts een beperkte impact op het pensioenresultaat. Het bestuur heeft besloten naar aanleiding van deze aanpassing geen nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uit te voeren.

Toeslagenbeleid

Toeslagverlening is bedoeld om de waarde van het pensioen op peil te houden. De toeslagverlening op pensioenaanspraken en op pensioenuitkeringen is voorwaardelijk en vindt alleen plaats als de financiële middelen van het fonds dit toelaten. Er bestaat dus een risico dat er in een jaar geen toeslagverlening plaatsvindt. Het bestuur van het fonds beslist elk jaar of er een toeslag wordt verleend. Gestreefd wordt naar een toeslag op de pensioenaanspraken van deelnemers die gelijk is aan het hoogste van:

- a de ontwikkeling van de CAO-lonen bij de werkgever; of
- b de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen.

Voor ingegane pensioenen, de premievrije pensioenaanspraken van ex-deelnemers, premievrijgestelde pensioenaanspraken van arbeidsongeschikte deelnemers en aanspraken op bijzonder partnerpensioen van ex-partners en een eventueel eigen aanspraak op ouderdompensioen van ex-partners wordt gestreefd naar een toeslag die gelijk is aan de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer (CPI), gemeten over de periode oktober tot oktober voorafgaande aan het toeslagmoment. Voor de CPI van oktober wordt hierbij steeds uitgegaan van het voorlopige door het CBS gepubliceerde CPI-cijfer.

Indien in enig jaar de toegekende toeslag voor de actieven of de niet-actieven (in negatieve zin) afwijkt van de voor deze groepen gedefinieerde maatstaf dan wordt het verschil benoemd als toeslagachterstand. Toeslagachterstanden kunnen afhankelijk van de financiële positie van het fonds worden ingehaald. Bij het vaststellen van de toeslagachterstand wordt rekening gehouden met een eventuele negatieve prijsindex in enig jaar. De toeslagachterstand wordt hierdoor lager. Door het verschil in maatstaf kan de toeslagachterstand verschillend zijn voor de groep actieven en de groep niet-actieven. De toeslagachterstand wordt door het fonds individueel en cumulatief per pensioensoort bijgehouden. Tot 1 januari 2019 werd de toeslagachterstand gemaximeerd op de achterstand die was ontstaan maximaal 10 jaar voorafgaand aan het toeslagmoment. Vanaf 1 januari 2019 is deze maximering komen te vervallen. Het startpunt voor de vaststelling van de totale cumulatieve achterstand is nog wel gebaseerd op de voorheen geldende periode van 10 jaar en is vastgesteld op 1 januari 2011. Toeslagachterstanden kunnen afhankelijk van de financiële positie van het fonds worden ingehaald. In 2019 is de cumulatieve achterstand per deelnemer berekend en ingelezen in het pensioenadministratiesysteem.

Indien in enig jaar inhaaltoeslag wordt toegekend, dan is het percentage van de inhaaltoeslag voor alle deelnemers gelijk, onafhankelijk van hun status. Het bedrag aan toeslagachterstand wordt verlaagd met het bedrag aan inhaaltoeslag. De toeslagachterstand mag niet negatief worden. De som van de inhaaltoeslagen is derhalve gemaximeerd op de cumulatieve toeslagachterstand per pensioensoort.

De voorwaardelijke toeslag wordt gefinancierd uit overrendementen gerealiseerd op de beleggingen van het fonds. De premie bevat geen expliciete opslag voor deze toeslag. Voor toekomstige toeslag wordt geen bestemmingsreserve gevormd.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenrechten, pensioenaanspraken en pensioengrondslagen (van arbeidsongeschikten) worden aangepast. Onder het huidige FTK zijn strenge voorwaarden gesteld aan het verhogen van de pensioenaanspraken. Toeslagverlening is alleen toegestaan indien dit toekomstbestendig is. Dat betekent onder meer dat het fonds alleen de pensioenen mag verhogen indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Een volledig toeslag kan pas worden verleend bij een bepaalde streefgrens (per 31 december 2020: een beleidsdekkingsgraad van 123,6%). Bij het vaststellen of in enig jaar de middelen toereikend zijn om een toeslag toe te kennen is de beleidsdekkingsgraad dus een belangrijke indicator. Er wordt echter ook gekeken naar toekomstige ontwikkelingen, die direct of indirect van invloed kunnen zijn op de (toekomstige) financiële positie van het fonds.

Vanaf 2015 moet ook de reële dekkingsgraad per jaareinde worden gerapporteerd aan DNB. In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. De reële dekkingsgraad van het fonds bedraagt ultimo 2020: 95,2 % (2019: 93,9%).

VERMOGENSBEHEER EN VERMOGENSPOSITIE

Terugblik 2020

Algemene ontwikkelingen

Het afgelopen jaar stond vooral in het teken van de Covid-19-crisis. De wereldwijde verspreiding daarvan in maart 2020 maakte verplicht thuisblijven en thuiswerken noodzakelijk over de hele wereld. De lockdowns zorgden vrijwel overal voor een zeer diepe recessie.

Centrale banken deden er daarna alles aan om de impact van de pandemie te beperken. De Europese Centrale Bank (ECB) en de Amerikaanse Federal Reserve (Fed) maakten duidelijk dat de korte rentetarieven voorlopig niet worden verhoogd en zorgden voor lagere rentes op staats- en bedrijfsobligaties door enorme steunaankopen. De Fed maakte duidelijk dat het beleid soepel zou blijven ook bij een tijdelijk hogere inflatie. Ook overheden grepen snel in met flinke steunpakketten. Bij fors oplopende schulden ontstond in vele economieën vervolgens een sterk herstel. Dit herstel werd in vele landen echter weer snel afgebroken door de noodzaak van nieuwe lockdowns vanwege het ontstaan van meerdere golven van besmettingen, mede veroorzaakt door nieuwe varianten van het virus. Hoop op herstel gloorde in het vierde kwartaal vanwege de ontwikkeling van effectieve coronavaccins door onder meer Pfizer, Moderna en AstraZeneca.

In de VS resulteerde een zeer spannende verkiezingsstrijd in 2020 uiteindelijk in een nieuwe president. In Europa was de Brexit-deal lang onzeker, maar eind december kwam het alsnog tot een akkoord. In China was het economische herstel sterker dan verwacht. De pandemie leek daar na de eerste golf onder controle.

Financiële markten

De wereldwijde verspreiding van het virus in maart zorgde voor een ongekende vlucht naar veiligheid. Rentes daalden daarbij richting oude dieptepunten. In de periode daarna bleven rentes relatief stabiel. De tienjaarsrente op Duitse staatsobligaties eindigde het jaar op -0,57%, bijna 40 basispunten lager dan de start van het jaar. De creditspreads stegen in het eerste kwartaal sterk, vooral in opkomende markten. In de rest van het jaar namen de spreads echter weer geleidelijk af.

Het eerste kwartaal van 2020 was een van de slechtste ooit voor aandelen. Vervolgens ontstond een ongekend koersherstel dat in de rest van het jaar aanhield en in het vierde kwartaal nog een additionele impuls kreeg toen de effectiviteit van de coronavaccins bekend werd. Beleggers kijken door dit nieuws vooruit naar een periode na de pandemie. Op sectorniveau waren er grote verschillen. De technologiesector profiteerde sterk van het thuiswerken en het verplichte thuisblijven, terwijl de koersen in op waarde gerichte sectoren (zoals financials) tot november daalden. De aankondiging van effectieve vaccins zorgde echter voor een ommekeer en waarde-aandelen maakten daarna een behoorlijke inhaalslag. Per saldo sloten de aandelenmarkten het jaar ondanks de pandemie af met hoge positieve rendementen.

Beleggingsbeleid

Het bestuur heeft investment beliefs geformuleerd. De investment beliefs vormen de algemene overtuiging van het fonds ten aanzien van beleggen en de houding ten aanzien van de risico's. De beginselen worden gebruikt als uitgangspunt ten aanzien van de verdere uitwerking van het beleggingsbeleid.

In 2020 heeft het fonds gezamenlijk met de fiduciair beheerder de gehele beleggingscyclus verder doorlopen. De nadruk lag daarbij op de uitbouw van het MVB-beleid en het vaststellen van een reeks van beleidsdocumenten ten behoeve van een (nieuw) strategisch beleggingsbeleid document.

Het vermogen is wereldwijd belegd in vastrentende waarden, aandelen, beursgenoteerd vastgoed en grondstoffen. Een zeer beperkt gedeelte van het vermogen wordt aangehouden in de vorm van liquiditeiten. In 2018 is het strategisch beleggingsbeleid herijkt middels een ALM-studie. Dit wordt gevolgd door een jaarlijkse SAA-studie. In 2019 zijn twee nieuwe categorieën aan de portefeuille toegevoegd, Nederlandse woninghypotheken en obligaties van opkomende landen in lokale valuta. In 2020 heeft de portefeuille geen wijzigingen ondergaan. Het bestuur laat in 2021 een nieuwe ALM-studie uitvoeren.

Het bestuur evalueert periodiek de vermogensbeheerders en handhaaft de vermogensbeheerders aandelen ontwikkelde markten en bedrijfsobligaties. De vermogensbeheerders voor beursgenoteerde vastgoedbeleggingen en aandelen opkomende markten zijn in 2020 vervangen.

In onderstaande tabel worden de strategische beleggingsmix en de toegestane bandbreedtes getoond.

Categorie	Strategisch gewicht	Bandbreedte
Vastrentende waarden	57,5%	52,5% - 62,5%
Duration Matching Fondsen	40%	30% - 55%
Bedrijfsobligaties	7%	3,5% - 10%
Nederlandse hypotheek	8%	0% - 10%
Obligaties opkomende markten – lokale valuta	2,5%	0% - 5%
Liquiditeitsfonds	0%	0% - 2,5%
Aandelen	30%	25% - 35%
Aandelen ontwikkelde markten	27%	22% - 32%
Aandelen opkomende markten	3%	0% - 6%
Beursgenoteerd vastgoed	10%	7,5% - 12,5%
Grondstoffen	2,5%	0% - 5%
Liquide middelen	0%	-1% - 2,5%

Er is geen sprake van een actief tactische asset allocatie beleid. Ter beheersing van het risico is een mechanische herbalanceringsprocedure afgesproken. Dit betekent dat de beleggingsmix bij een overschrijding van de bandbreedtes wordt geherbalanceerd. In geval van heftige marktbevingen of andere uitzonderlijke omstandigheden kan het bestuur besluiten daarvan tijdelijk af te wijken.

Begin maart 2020 was door marktontwikkelingen het belang in vastrentende waarden groter dan toegestaan. In lijn met het beleid is de vermogensverdeling in lijn gebracht met de normverdeling. Door het herstel van de aandelenmarkten ging begin juni het belang van aandelen aan de bovenzijde door de bandbreedte, waarna de portefeuille wederom in lijn met de normverdeling is gebracht.

Het fonds dekt strategisch 75% van het renterisico van de pensioenverplichtingen af. Het fonds bepaalt periodiek wat de gewenste eigenschappen van de totale vastrentende portefeuille zijn en stelt op basis hiervan de gewichten van de verschillende beleggingsfondsen vast. Sinds 2017 wordt voor de afdekking van het renterisico gebruik gemaakt van de DMR fondsen van NN IP. Daarnaast dragen ook de bedrijfsobligaties en het Nederlandse hypotheekfonds bij aan de renteafdekking.

De mate van renteafdekking per eind december 2020 bedraagt 75,1%, dit valt binnen de bandbreedtes van +/- 2,5% ten opzichte van de strategische renteafdekking (75%). Ter beheersing van het curverisico gelden bandbreedtes van 10%.

Het bestuur heeft valutabeleid opgesteld om het valutarisico te beperken. Het valutarisico van ontwikkelde landen wordt voor 75% afgedekt door gebruik te maken van beleggingsfondsen waarbij de valutarisico's binnen de fondsen worden afgedekt. Het valutarisico van opkomende landen wordt niet afgedekt.

Beleggingsmix ultimo december 2020

Onderstaande tabel toont de marktwaarde en samenstelling van de beleggingsportefeuille ultimo december 2020.

	(x €1.000)	in %	Strategische mix in %
Vastrentende waarden	271.172	54,3%	57,5%
Aandelen	166.624	33,4%	30,0%
Vastgoed	47.583	9,5%	10,0%
Grondstoffen	13.890	2,8%	2,5%
Liquide middelen	21	0,0%	0,0%
Totaal	499.290	100,0%	100,0%

Rendement beleggingsportefeuille 2020

Ondanks Covid-19 was 2020 een goed beleggingsjaar. De totale portefeuille behaalde een rendement van 14,9% (2019: 23,8%). Het benchmarkrendement bedroeg 11,9% (2019: 20,7%). In de onderstaande tabel staan de behaalde rendementen en de benchmarks. Er zaten grote verschillen tussen de rendementen op de verschillende beleggingscategorieën.

	Rendement*	Benchmark	Rendement*	Benchmark
	2020	2020	2019	2019
Vastrentende waarden				
Totale vastrentende waarden excl. Obligaties opkomende markten	17,5%	17,5%	19,9%	18,5%
Obligaties opkomende markten**	-/-4,7%	-/-5,8%	1,73%	1,9%
Aandelen				
Aandelen Ontwikkelde Markten	14,7%	12,3%	26,8%	25,9%
Aandelen Opkomende Markten	7,9%	8,5%	28,4%	20,6%
Beursgenoteerd vastgoed	-10,3%	-/-15,8%	23,3%	20,3%
Grondstoffen	-/-1,5%	-/-3,8%	5,2%	5,8%
Liquide middelen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totale portefeuille	14,9%	11,9%	23,8%	20,7%

* dit betreft netto rendementen.

** in deze categorie wordt met ingang van november 2019 belegd.

De vastrentende waarden (ofwel matching) portefeuille (waaronder staats- en bedrijfsobligaties, Nederlandse hypotheeklen aangevuld met renteswaps voor de afdekking van het renterisico) behaalde een rendement van 17,5%. Dit kwam vooral door de gedaalde rente. Het rendement was in lijn met de benchmark.

Ondanks de diepe recessie was 2020 voor de aandelenbeurzen een goed jaar. Aandelen ontwikkelde markten lieten het hoogste rendement zien. Het rendement was hoger dan de benchmark, doordat binnen het beleggingsfonds bepaalde bedrijven op basis van een ESG-screening worden uitgesloten. Het rendement van het actief beheerde aandelen opkomende markten fonds was iets lager dan de benchmark. De aandelen in de vastgoedsector lieten een sterk negatief resultaat zien, wel was het rendement een stuk hoger dan de benchmark.

Ook op de categorieën obligaties opkomende landen en grondstoffen werd een negatief resultaat behaald. Het rendement was evenwel hoger dan de benchmark.

[Het rendement op de totale portefeuille was 3%-punten hoger dan de benchmark. Dit kan worden verklaard door zowel een allocatie- (het afwijken van de strategische wegingen door marktontwikkelingen) als een selectie-effect (de prestatie van de gekozen beleggingen versus de benchmark.)

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Vaststelling nieuw beleid

In het jaarplan 2020 stond als belangrijk thema de nadere uitwerking van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beleid en de implementatie van het IMVB-convenant. Het MVB-beleid vormt een integraal onderdeel van het beleggingsbeleid van het fonds. Tijdens een eerste sessie kwamen MVB-instrumenten en trends, verschillende beoordelingsraamwerken voor beleid, regelgeving en het IMVB-convenant aan bod (kennissessie). In een tweede sessie heeft het bestuur zich gebogen over de gedeelde MVB-overtuigingen, ambities en speerpunthema's. Bij de totstandkoming van het nieuwe beleid is het fonds de dialoog aangegaan met het Verantwoordingsorgaan. Eind 2020 heeft het bestuur het nieuwe MVB-beleid vastgesteld. Het beleid is terug te vinden op de website van het fonds.

Uitvoering

Conform art. 135, lid 4 van de Pensioenwet dient het fonds in zijn bestuursverslag te vermelden op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen. Omdat de beleggingen plaatsvinden middels beleggingsfondsen, heeft het fonds geen (directe) invloed op het beleid binnen deze fondsen. Het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen wordt daarom geïmplementeerd middels de selectie en (periodieke) beoordeling van de vermogensbeheerders en beleggingsfondsen waarin wordt belegd. Het fonds hanteert hierbij de volgende uitgangspunten:

- 1 Het beleggingsbeleid voldoet aan de relevante wet- en regelgeving;
- 1 Alle vermogensbeheerders dienen de United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI) te hebben ondertekend en ESG-factoren mee te nemen in het beleggingsbeleid;
- 1 De vermogensbeheerders gaan de dialoog aan met de bedrijven waarin zij beleggen en oefenen het stemrecht op aandelen uit.

Alle vermogensbeheerders die door het fonds zijn aangesteld hebben de Principles for Responsible Investing (PRI) ondertekend. De basis van de PRI wordt gevormd door zes principes ten aanzien van verantwoord beleggen. De ambitie van de PRI is de integratie van Environmental, Social & Governance (ESG) factoren in het beleggingsbeleid.

Stemmen

Omdat het fonds via beleggingsfondsen in aandelen belegt, is het (mede-)eigenaar van een groot aantal bedrijven. De vermogensbeheerders van deze aandelenfondsen zijn Northern Trust en JPMorgan. Zij stemmen namens het fonds op aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in het beleggingsfonds. In 2020 is binnen het JPMorgan opkomende landen aandelenfonds 985 keer gestemd op 109 aandeelhoudersvergaderingen, waarbij op 4,6% van de agendapunten tegen het advies van het management is gestemd. Northern Trust heeft binnen het World Custom ESG Equity Fund tijdens 1.029 aandeelhoudersvergaderingen gestemd op 14.649 agendapunten. Op 6% van de agendapunten heeft de beheerder tegen het agendavoorstel gestemd. Binnen het Northern Trust Developed Real Estate Index Fund is tijdens 367 vergaderingen gestemd op 3.832 agendapunten, waarbij in 4% van de gevallen tegen is gestemd.

Northern Trust en JPMorgan gaan de dialoog aan met een aantal bedrijven waarin wordt belegd ('engagement'). In 2020 is het Northern Trust ESG aandelenfonds via Hermes EOS de dialoog aangegaan met 150 bedrijven over thema's op het gebied van milieu, maatschappij, governance en strategie, risico en communicatie. Ook JPMorgan voert een actief engagementbeleid, gericht op milieu, sociale en governance kwesties, waarbij wereldwijd met meer dan 400 bedrijven een dialoog over deze onderwerpen is gevoerd. Zowel JPMorgan als Northern Trust zijn aangesloten bij het initiatief Climate Action 100+, waarin beleggers samenwerken en zo meer invloed kunnen uitoefenen op het klimaatbeleid van bedrijven.

FINANCIËLE POSITIE

Dekkingsgraad en herstelplan

De financiële positie van het fonds wordt uitgedrukt in de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad. Alle beleidsmaatregelen worden gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.

Per 31 december 2019 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 116,4%. Dit was hoger dan de op dat moment vereiste dekkingsgraad van 115,5%, zodat het fonds geen herstelplan in hoefde te dienen.

Mede als gevolg van de coronacrisis daalde de dekkingsgraad in de eerste helft van 2020 waardoor op 30 juni de beleidsdekkingsgraad (114,9%) onder het niveau van het strategisch vereist vermogen (115,2%) per dezelfde datum kwam te liggen. Dit had als gevolg dat het fonds vóór 1 oktober 2020 een herstelplan bij DNB moest indienen. Op basis van de bij de doorrekening van het herstelplan gehanteerde uitgangspunten bleek dat de beleidsdekkingsgraad van het fonds na anderhalf jaar, dus ruim binnen de maximale wettelijke hersteltermijn van 10 jaar, weer hoger zou zijn dan het vereist vermogen. Het was dus niet nodig om aanvullende maatregelen te nemen. In werkelijkheid herstelde de beleidsdekkingsgraad alweer na zes maanden, zodat het fonds per 31 december 2020 uit herstel is.

De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 is 115,9%. Dit is hoger dan de op dat moment vereiste dekkingsgraad van 115,2%. Het is daarom niet nodig om in 2020 een actualisatie van het herstelplan in te dienen.

De stijging van de dekkingsgraad in 2020 is onder meer het gevolg van de positieve beleggingsresultaten die de negatieve invloed van de gedaalde marktrente overtroffen. De gedaalde marktrente heeft gezorgd voor een stijging van de technische voorzieningen. Het toekennen van een voorwaardelijke indexatie van 1,31% aan de actieven en 0,48% aan de inactieven zorgde eveneens voor een verhoging van de technische voorzieningen per 31 december 2020.

Dekkingsgraad

	31-12-2020	31-12-2019	31-12 2018	31-12 2017	31-12 2016
	%	%	%	%	%
Actuele dekkingsgraad	122,6	119,4	112,0	118,4	111,8
Beleidsdekkingsgraad	115,9	116,4	117,9	115,7	107,9
Vereiste dekkingsgraad	115,2	115,5	115,1	115,9	116,4
Premiedekkingsgraad	91,4	96,3	104,5	93,8	94,7

De vereiste dekkingsgraad zoals voortvloeit uit de solvabiliteitsvoorschriften volgens de Pensioenwet bedraagt 115,2%. Ultimo 2020 is derhalve geen sprake van een tekortsituatie.

Actuariële analyse van het resultaat

De samenstelling van het resultaat over 2020 en 2019 en de wijzigingen daarin blijken uit het volgende overzicht (x €1.000):

	2020	2019
Beleggingsresultaat (inclusief wijziging RTS)	15.486	33.541
Premie en koopsommen	-755	-262
Sterfte	-119	102
Resultaat op toeslagverlening	-2.955	-4.058
Omrekening overlevingstafel / wijziging actuariële grondslagen	9.612	3.748
Arbeidsongeschiktheid	-29	-37
Mutaties / diversen	-126	-18
Resultaat	<u>21.114</u>	<u>33.016</u>

Beleggingsresultaat (inclusief wijziging RTS)

Hieronder valt het behaalde directe en indirecte beleggingsrendement ad €64.363 en de benodigde interest voor de verplichtingen ad €1.191 positief. Daarnaast had de daling van de rentetermijnstructuur in het boekjaar een negatief effect op de verplichtingen van €50.068.

Premie en koopsommen

Het resultaat op de premie bestaat uit het verschil tussen aan de ene kant de bijdragen zoals deze van de werkgevers en werknemers in het boekjaar worden ontvangen en aan de andere kant het voor de tijdsevenredige opbouw van de pensioenaanspraken benodigde bedrag. Het bestuur heeft bepaald dat tot 1 juli 2020 de doorsnee premie 31,5% van de pensioengrondslag bedraagt, met ingang van 1 juli 2020 is de doorsnee premie verhoogd naar 38,46% van de pensioengrondslag.

Sterfte

Het resultaat op sterfte is vastgesteld op basis van de Prognosetafel AG2018 met correctiefactoren gebaseerd op de inkomensklasse "hoog" volgens het Mercer ervaringssterfte model 2019. Het kan gesplitst worden in een het resultaat langlevensrisico (€678 positief) en het resultaat overlijdensrisico (€797 negatief).

Resultaat op toeslagverlening

In 2020 is een toeslag van 1,31% verleend aan de actieven en een toeslag van 0,48% aan de inactieven.

Omrekening overlevingstafel / wijziging actuariële grondslagen

Ten opzichte van vorig jaar is de Prognosetafel gewijzigd. In het verloop van de Technische Voorzieningen is per 31 december 2020 de omrekening naar de nieuwe Prognosetafel AG2020 verwerkt. Dit leidde tot een daling van de TV met €8.819 duizend. Bij vaststelling van de dekkinggraad wordt vanaf 30 september 2020 uitgegaan van deze nieuwe Prognosetafel.

Per 31 december 2020 is de in de Technische Voorzieningen (TV) opgenomen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten verlaagd van 3,0% naar 2,8%. Dit leidde tot een daling van de TV met €793 duizend. Bij vaststelling van de dekkinggraad wordt eveneens vanaf 31 december 2020 uitgegaan van deze gewijzigde opslag.

Kostendeekkende premie, (gedempte) toetspremie en feitelijke premie

De kostendeekkende, (gedempte) toetspremie en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt (x €1.000):

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Kostendeekkende premie	10.577	8.754
Gedempte toetspremie	6.149	6.296
Feitelijke premie	8.466	7.433

De totale bijdrage van werkgever (5.644) en werknemers (2.822) bedraagt 31,5% tot 1 juli 2020 en 38,46% vanaf 1 juli 2020 (2019: 31,5%) van de pensioengrondslag.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt (x €1.000):

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	8.746	7.011
Opslag voor uitvoeringskosten	475	684
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	1.356	1.059
	<u>10.577</u>	<u>8.754</u>

De samenstelling van de (gedempte) toetspremie is als volgt (x €1.000):

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	2.954	2.890
Opslag voor uitvoeringskosten	475	684
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	449	445
Bijdrage voorwaardelijke onderdelen	2.271	2.277
	<u>6.149</u>	<u>6.296</u>

RISICOPARAGRAAF

Hieronder volgt eerst een beschrijving van de voornaamste risico's welke het fonds onderkent en vervolgens een beschrijving van de overige risico's welke door het fonds zijn geïdentificeerd.

Voornaamste risico's

De voornaamste risico's die het fonds onderkent zijn het renterisico en het zakelijke waardenrisico. Deze twee risico's zijn hieronder nader uitgewerkt. Daarnaast heeft het bestuur een analyse gemaakt van de impact van de uitbraak van het Covid-19 virus. Dit risico is hieronder eveneens uitgewerkt.

Renterisico

Het fonds loopt renterisico doordat de waarde van de beleggingen anders op renteveranderingen reageert dan de waarde van de verplichtingen van het fonds. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen. Het bestuur heeft ervoor gekozen om het renterisico van de verplichtingen te beperken, maar niet geheel af te dekken teneinde ook in tijden van stijgende rente en inflatie over financiële middelen te beschikken ten behoeve van de toeslagverlening op de pensioenen. Op basis van het gekozen risicoprofiel wordt het renterisico van de pensioenverplichtingen voor 75% afgedekt (op marktwaarde).

Bij een niet volledige afdekking heeft een rentedaling een negatief effect op de dekkingsgraad en een rentestijging een positief effect. Ultimo 2020 was de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op marktwaarde) voor renteveranderingen als volgt:

Rente	-/- 1,5%	-/- 1,0%	-/- 0,5%	0,0%	+ 0,5%	1,0%	+ 1,5%
Dekkingsgraad (op marktwaarde)	103%	107%	111%	115%	119%	124%	129%

De mate van renteafdekking per eind december 2020 bedraagt 75,1%, dit valt binnen de bandbreedtes van +/- 2,5% ten opzichte van de strategische renteafdekking (75%). Omdat de rente in 2020 is gedaald, heeft het renterisico een negatieve impact gehad op de dekkingsgraad (op marktwaarde). Het feitelijk rendement van de matching portefeuille was in lijn met de doelstelling.

Het fonds heeft het risicobeleid in 2020 niet aangepast. Eens in de drie jaar wordt middels een ALM-studie de mate van renteafdekking onderzocht.

Zakelijke waardenrisico

Het zakelijke waardenrisico betreft het risico op een daling van de marktwaarde van aandelen en overige zakelijke waarden. Vanuit de verwachting van een positieve beloning voor dit risico op de lange termijn, wordt het zakelijke waardenrisico bewust aangegaan. In de ALM-studie en de jaarlijkse SAA-studie wordt de gewenste allocatie naar zakelijke waarden bepaald en nader ingevuld aan de hand van het gekozen risicoprofiel.

Door middel van de risicorapportage wordt middels een gevoeligheidsanalyse het zakelijke waardenrisico inzichtelijk gemaakt. Hierbij wordt inzicht gegeven in de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op marktwaarde) voor schokken op de zakelijke waarden portefeuille, bestaande uit aandelen, beursgenoteerd vastgoed, obligaties opkomende markten en commodities.

Ultimo 2020 was de gevoeligheid van de dekkingsgraad (op marktwaarde) voor veranderingen in de marktwaarde van de zakelijke waarden als volgt:

Zakelijke waarden	-/- 50%	-/- 30%	-/- 10%	0,0%	+ 10%	+ 30%	+ 50%
Dekkingsgraad (op marktwaarde)	89%	99%	110%	115%	120%	130%	141%

In 2020 heeft de zakelijke waarden portefeuille een rendement behaald van 7,3%. Het fonds heeft het risicobeleid in 2020 niet aangepast naar aanleiding van de werkelijke impact van het zakelijke waardenrisico op het fonds. Eens in de drie jaar wordt middels een ALM-studie het beleggingsbeleid afgestemd op de risicohouding en de pensioenverplichtingen op de lange termijn. Op basis van de jaarlijkse SAA-studie heeft de samenstelling van de strategische portefeuille geen wijzigingen ondergaan.

Overige belangrijke risico's

Het bestuur onderkent onder andere de volgende overige risico's:

Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de marktprijzen van de beleggingen dalen. Het risico heeft betrekking op de portefeuille zakelijke waarden. Het risico van marktwaardebewegingen wordt op totaalniveau getoetst, omdat verschillende risico's elkaar kunnen versterken of juist diversifiërend werken. De belangrijkste beheersmaatregel is spreiding (diversificatie) van de portefeuille over beleggingscategorieën en regio's. Op basis van rendementsverwachtingen kiest het fonds bewust voor het nemen van marktrisico. Door middel van de ALM-studie wordt een inschatting gemaakt van de omvang en mogelijke impact. Het fonds maakt vervolgens een risico- en rendementsafweging welke de basis vormt voor het strategisch beleggingsbeleid. Gedurende het jaar monitort het fonds de tracking error ten opzichte van de verplichtingen (ofwel het dekkingsgraadirisico).

Inflatierisico

Het fonds loopt inflatierisico doordat de waarde van de geïndexeerde pensioentoezeggingen anders op inflatieveranderingen reageert dan de waarde van de beleggingen. Met betrekking tot de toeslagambitie van het fonds is het risico dat de verandering van de pensioenvoorzieningen als gevolg van inflatie niet gecompenseerd wordt door een waardeverandering van de beleggingen. De toeslagambitie wordt in de ALM-studie getoetst. De haalbaarheidstoets verschaft inzicht in de verwachte toeslagrealisatie. Het beleggingsbeleid bevat geen instrumenten die specifiek tot doel hebben het inflatierisico af te dekken.

Valutarisico

De waarde van beleggingen kan veranderen door schommelingen in de wisselkoersen ten opzichte van de euro. Het bestuur heeft valutabeleid opgesteld om het valutarisico te beperken:

- 1 om het balansrisico te minimaliseren wordt het valutarisico van ontwikkelde landen voor 75% afgedekt (uniform afdekkingspercentage);
- 1 er geldt een bandbreedte van 5%-punt rondom de gewenste afdekking van 75%;
- 1 het valutarisico van opkomende landen wordt niet afgedekt om beleggingstechnische redenen, de mindere liquiditeit en kosten.

Om het gewenste afdekkingspercentage van 75% te realiseren wordt een combinatie van EUR hedged en unhedged share classes van een of meerdere fonds(-en) in de gewenste verhouding met elkaar gecombineerd. Door middel van de risicorapportage wordt het valutarisico inzichtelijk gemaakt.

Kredietrisico

Onder kredietrisico wordt verstaan het risico dat een verlies optreedt als een kredietnemer zijn afgesproken betalingen niet nakomt of dat de kredietwaardigheid van een kredietnemer afneemt. Uit rendementsoverwegingen bevat de portefeuille bewust kredietrisico. Er is een allocatie naar bedrijfsobligaties bepaald die aansluit bij het gekozen risicoprofiel. De benchmarkkeuze, zoals ten aanzien van de spreiding over categorieën en debiteuren, is hierbij van belang. Door middel van de risicorapportage wordt het kredietrisico inzichtelijk gemaakt. Voorafgaand aan de selectie van een fondsmanager stelt het bestuur de randvoorwaarden vast t.a.v. landen en/of sectoren en de kredietwaardigheidsratings.

Tegenpartijrisico

Bij het aangaan van transacties met externe partijen (o.a. derivatenposities en het gebruik van securities lending) wordt exposure opgebouwd bij tegenpartijen. Een faillissement van een tegenpartij kan tot verliezen leiden. Het fonds neemt zelf geen derivatenposities in. Wel wordt binnen de beleggingsfondsen in derivaten gehandeld. Bij het afsluiten van de renteswaps wordt gebruik gemaakt van central clearing. Het tegenpartijrisico wordt binnen de beleggingsfondsen beheerst met behulp van restricties op de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van exposure over verschillende tegenpartijen en het maken van afspraken over de hoogte en kwaliteit van het onderpand.

Liquiditeitsrisico

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat het fonds niet op korte termijn aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Het fonds acht het liquiditeitsrisico beperkt, omdat participaties in de beleggingsfondsen, met uitzondering van het hypotheekfonds, op dagbasis verhandelbaar zijn en er dus op korte termijn middelen vrijgemaakt kunnen worden. Voorts is ook van belang dat onderpandbehoefte uit hoofde van derivatenposities binnen de beleggingsfondsen worden opgevangen. Tot slot zijn de verwachte premie-inkomsten voor de komende jaren lager dan de verwachte uitkeringen en heeft het fonds een liquiditeitsbeleid vastgesteld.

Concentratierisico

Door gebrekkige spreiding kan concentratierisico ontstaan waarbij verliezen optreden doordat een te grote gevoeligheid bestaat naar één regio, sector of marktpartij. Bij het opstellen van het beleggingsbeleid wordt derhalve gediversifieerd over beleggingscategorieën, regio's en sectoren. Door middel van de risicorapportage wordt het concentratierisico inzichtelijk gemaakt.

Actief risico

Het risico dat een vermogensbeheerder door het voeren van een actief beleggingsbeleid een lager portefeuillerendement behaalt dan het rendement op de benchmark. Dit risico wordt beheerst door voor actief beheerde beleggingsinstellingen een grens te stellen aan de mate van afwijking, ofwel een maximale tracking error te hanteren. In de berekening van het Vereist Eigen Vermogen wordt actief risico meegenomen.

Klimatrisico

Het risico dat klimaatveranderingen een negatieve invloed hebben op de waarde van (delen van) de beleggingsportefeuille. In het kader van de eigenrisicobeoordeling zal het fonds in 2021 de klimaatrisico's voor de portefeuille in kaart brengen.

Operationeel risico

Operationeel risico met betrekking tot het beleggingsbeleid bestaat uit operationele fouten bij de fiduciair beheerder en fondsmanagers (buiten het mandaat handelen of het verrichten van onjuiste betalingen), frauderisico's, settlementrisico's en operationele fouten bij het fonds zelf (zoals het verrichten van onjuiste transacties). De beheersing van het operationeel risico bij de fiduciair beheerder en fondsmanagers vindt in het algemeen plaats middels het vierogen principe, een goede functiescheiding, frequente en gedetailleerde rapportages en periodieke evaluatie van beheersmaatregelen. Het fonds ontvangt ieder kwartaal een rapport over de niet-financiële risico's en jaarlijks een ISAE 3402 rapport. Het bestuur van het fonds waarborgt de beheersing van het operationeel risico onder meer via de risicoanalyse, het uitbestedingsbeleid en de jaarlijkse evaluatie van de fiduciair beheerder en de monitoring van de fondsmanagers door Altis.

Actuariële risico's

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van lang leven, overlijden en arbeidsongeschiktheid. Bij de berekening van de pensioenverplichtingen moet een voorspelling worden gedaan over het aantal jaren dat het pensioen vanaf de ingangsdatum wordt uitgekeerd. Als de levensverwachting stijgt, betekent dit dat er langer pensioen uitgekeerd moet worden (het zogeheten lang levenrisico). Hiervoor moet dan extra geld worden gereserveerd. Bij de berekeningen wordt gebruik gemaakt van de voorspellingen die door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) worden gepubliceerd.

Het fonds hanteert sinds 30 september 2020 de meest recente Prognosetafel AG2020. Hierbij wordt een correctiefactor Inkomenscategorie "Hoog" (niveau 2019) van Mercer gehanteerd. Door toepassing van deze AG-prognosetafel met een adequate correctiefactor voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met de thans waarschijnlijk geachte toekomstige stijging van de levensverwachting.

Het overlijdensrisico betreft het risico dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen en het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het toekennen van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Eind 2013 heeft het bestuur in het kader van het aflopen van het bestaande herverzekeringscontract de mogelijkheden voor herverzekering onderzocht. Hierbij is gekozen voor volledige herverzekering. Hiertoe is een driejarig contract gesloten bij Zwitserleven te Amstelveen, ingaande op 1 januari 2014, waarbij sprake is van winstdeling. Per 1 januari 2017 is een nieuw contract met Zwitserleven afgesloten met een looptijd tot 31 december 2019. Het betreft een contract voor herverzekering van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico, met winstdeling. Dit contract is per 1 januari 2020 verlengd voor een looptijd van vijf jaar.

Uitbestedingsrisico's

Het uitbestedingsrisico bevat onder meer het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de uitbestede werkzaamheden wordt geschaad. Voor het fonds bestaat het uitbestedingsrisico vooral uit het risico dat de uitvoerder niet handelt volgens het verstrekte mandaat. Er kan daarnaast sprake zijn van operationele risico's bij de uitvoerder, bijvoorbeeld als gevolg van falende interne processen. Het fonds onderkent tevens dat er sprake kan zijn van een compliance of juridisch risico, bijvoorbeeld doordat de uitvoerder niet op de hoogte is van wijzigende wet- of regelgeving dan wel een reputatierisico als gevolg van onjuiste uitingen door de uitvoerder. Door middel van het uitbestedingsbeleid van het fonds worden dergelijke risico's beheerst, bijvoorbeeld door het eisen van een ISAE 3402 rapportage of vergelijkbare zekerheden, het maken van afspraken in de SLA en het zorgdragen voor voldoende countervailing power aan de zijde van het bestuur.

Het bestuur van het fonds toetst regelmatig of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken. Het bestuur doet dit onder meer door middel van het monitoren van de uitvoerders door middel van een jaarlijkse review van de ISAE 3402 verklaringen volgens een vast format en onder meer door de uitvoerders zo nodig te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402 verklaring. Voorts wordt beschikt over maandelijkse en/of kwartaalrapportages van de uitvoerders, waarbij naast de gebruikelijke informatie ook periodiek wordt gerapporteerd over klachten en incidenten.

Compliance risico's

Het compliance risico omvat het risico dat niet of niet tijdig de consequenties van veranderende wet- en regelgeving wordt onderkend, waardoor wet- en regelgeving op onderdelen wordt overtreden. Daarnaast omvat het ook het risico dat interne regelgeving, zoals de gedragscode en de beleggingsrichtlijnen, niet wordt nageleefd. Beheersing hiervan vindt plaats door het maken van afspraken in de uitvoeringsovereenkomsten met de uitvoeringsorganisatie over de inrichting en naleving van compliance aldaar. Daarnaast heeft het fonds een eigen compliance officer aangesteld, die toeziet op de naleving van de gedragscode door onder meer het bestuur van het fonds. Achmea Pensioenservices N.V. en NN IP kennen hun eigen gedragscode en hebben een eigen compliance officer. Het bestuur heeft zich op de hoogte gesteld van deze gedragscodes. Jaarlijks worden bij de uitvoerders ook (nieuwe) complianceverklaringen opgevraagd ten aanzien van het beschikken over een gedragscode, een incidentenregeling, een klokkenluidersregeling en het hebben van een beleid ter voorkomen van belangenverstrengeling. Tevens wordt nagegaan of de betreffende partijen hun integriteitsbeleid kenbaar hebben gemaakt bij de relevante medewerkers.

Reputatierisico

Onder reputatierisico wordt het risico verstaan dat het fonds door het handelen reputatieschade lijdt bij belanghebbenden. Dit risico wordt beheerst door het continu bewaken en eventueel bijstellen van het beleid en transparantie bij het doen van uitingen naar belanghebbenden. Daarnaast heeft het fonds een integriteitsbeleid vastgesteld. Hierin geeft het fonds zijn visie op integriteit, onderscheidt het diverse situaties waarin integriteit een rol speelt en welke standpunten het fonds hierbij inneemt. Tenslotte legt het beleid de maatregelen vast om te voorkomen dat de reputatie van het fonds wordt geschaad.

VERWACHT EN GEPLAND VOOR 2021

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een dalend effect op de dekkingsgraad van 1,6% betekent.

Het Actuarieel Genootschap zal uiterlijk 15 juli 2021 bekendmaken of in 2021 in verband met de mogelijke impact van Covid-19 een nieuwe sterfteprognose wordt gepubliceerd. Wanneer daartoe wordt besloten, dan zal deze prognose uiterlijk 15 september 2021 worden gepubliceerd. Het bestuur meent dat met de huidige beschikbare informatie de Prognosetafel AG2020 nog steeds de best mogelijke inschatting voor het fonds geeft. Het risico dat de huidige prognosetafel onvoldoende aansluit op de werkelijkheid is ook bij het fonds aanwezig, maar in de cijfers over 2020 is geen Covid-19-effect te zien. Als er in de nabije toekomst een aanpassing komt van de prognosetafel, zal het bestuur deze implementeren.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison heeft het bestuursverslag 2020 vastgesteld in de vergadering van 14 juni 2021 en getekend op 21 juni 2021.

Oegstgeest, 21 juni 2021

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison
Het bestuur

H.N. van Gijn
voorzitter

F.W.M. Steeman
secretaris

E. Voskuilen
bestuurslid

E.C. Megchelse
bestuurslid

J.J. Splinter
bestuurslid

J. van Klaveren
bestuurslid

C OORDEEL VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

VERSLAG VAN HET VERANTWOORDINGSORGAAN

Het verantwoordingsorgaan (VO) heeft als hoofdtaak het (achteraf) toetsen van het door het bestuur van het pensioenfonds gevoerde beleid. Hierbij let het VO er met name op dat het bestuur een evenwichtige belangenafweging heeft gemaakt voor alle belanghebbenden. De belanghebbenden zijn de medewerkers van Avery Dennison, de gewezen deelnemers en de gepensioneerden.

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan het VO op basis van de jaarstukken. In ons geval heeft het VO afgelopen jaar kennisgenomen van het concept jaarrapport, de concept jaarrekening, het concept rapport waarmerkend actuaaris, de concept beoordelingslijst prudent person, het concept actuarieel rapport (inclusief bijlagen), de notulen van de bestuursvergaderingen en de kostenbenchmark van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison over het jaar 2020. Het VO is eerder door het bestuur geïnformeerd met betrekking tot ontwikkelingen in 2020 in overlegvergaderingen op 24 november 2020, 7 april en 27 mei 2021.

Het VO heeft de bevoegdheid om elk jaar een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, het uitgevoerde beleid van het afgelopen jaar en de beleidskeuzes voor de toekomst. Ook heeft het VO een aantal wettelijke adviesrechten. Deze hebben betrekking op verschillende gebieden, waaronder: beloningsbeleid, vorm en inrichting van het intern toezicht, communicatiebeleid, klachten- en geschillenprocedure, samenstelling van de premie, de uitvoeringsovereenkomst en continuïteit vraagstukken.

Onderwerpen oordeel en advies 2020

In 2020 zijn de volgende onderwerpen aan de orde geweest. Hieronder is in het kort aangegeven wat het onderwerp is, wat het oordeel is geweest van het VO en eventuele toelichting dan wel opmerkingen.

Onderwerp	Oordeel VO	Toelichting / Opmerkingen
Wijziging communicatiebeleid	Positief met voorwaarden	Het VO heeft positief geoordeeld over de wijzigingen in het communicatiebeleid. Deze zijn in lijn met de ontwikkelingen in 2019 en de plannen voor 2020. Met de voorwaarden die het VO heeft gesteld hoopt het VO het communicatieplan nog meer actiegericht te maken, waardoor tevens de voortgang beter te meten en evalueren is.
Opschoonactie kleine pensioenen <1-1-2018	Positief	Het VO heeft positief geoordeeld over het voorgenomen besluit om niet deel te nemen aan de opschoonactie. Het VO heeft een duidelijke belangenafweging gezien. Wel heeft het VO gevraagd om meer informatie over de voordelen van het wel deelnemen aan de opschoonactie. Tevens is als kanttekening benoemd dat het lijkt alsof het besluit al is genomen alvorens het VO om advies is gevraagd. Dit is opgevolgd met het bestuur.

Onderwerp	Oordeel VO	Toelichting / Opmerkingen
Samenstelling Visitatiecommissie	Positief	Het VO heeft positief geoordeeld over de keuze van het bestuur uit de vier kandidaten.
Tussentijdse aanpassing pensioenpremie en uitvoeringsovereenkomst	Positief	Als gevolg van de daling van de premiedekkingsgraad (met name veroorzaakt door de lage rentestand) heeft het bestuur advies aan het VO gevraagd om de premie te verhogen dan wel pensioenaanspraken te verlagen. Het VO heeft dit onderwerp besproken met het bestuur waarbij uitdrukkelijk aandacht is besteed aan de gevolgen van de verschillende alternatieven en de gevolgen voor de verschillende groepen deelnemers aan het pensioenfonds. Indachtig de evenwichtige belangenafweging heeft het VO uiteindelijk positief geadviseerd over een premieverhoging.
Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)		Het bestuur heeft zijn visie op het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid gedeeld met het VO. Het fonds wil niet beleggen in ondernemingen die maatschappelijk een onwenselijk gedrag laten zien. Het VO ondersteunt de visie van het bestuur.

Naast bovenstaande onderwerpen heeft het VO tevens gesproken over:

- 1 Zelfevaluatie VO (uitgesteld tot begin 2021)
- 1 Budget 2020 (op kwartaal basis)
- 1 Zichtbaarheid VO op website SPAD
- 1 Opvolging VO leden
- 1 ESG beleid

Op basis van bovengenoemde informatie (stukken en besprekingen) komt het VO tot een positief oordeel met betrekking tot het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid in 2020, alsmede de beleidsvoornemens voor de toekomst.

Toekomstgerichte opmerkingen en aanbevelingen

Het VO heeft de volgende opmerkingen en aanbevelingen.

Kosten

- 1 Het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden is gelijk gebleven. Echter, het aantal actieve deelnemers ten opzichte van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is gedaald. Voor de lange termijn is het goed om deze trend in de gaten te houden, met name voor wat betreft de toekomst van het pensioenfonds.
- 1 Het bestuur is open en transparant over de hoogte van de kosten (zowel pensioenuitvoeringskosten, vermogensbeheerkosten alsmede transactiekosten). Ook wordt een vergelijking gemaakt met het kosten profiel van soortgelijke pensioenfonds. Dit is positief en het VO spreekt zijn waardering hiervoor uit.
- 1 Ook is positief dat de pensioenuitvoeringskosten zowel in absolute zin alsmede in bedrag per deelnemer is gedaald ten opzichte van 2019. De totale vermogensbeheerkosten (inclusief transactiekosten) zijn wel gestegen ten opzichte van 2019. Hoewel het bestuur de redenen van deze stijging heeft onderbouwd is het goed om hier in de toekomst aandacht aan te blijven besteden. Temeer nu zowel de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer en de vermogensbeheerkosten (inclusief transactiekosten) hoger liggen dan bij vergelijkbare pensioenfonds.

Communicatie & diversiteit:

- 1 Het VO ziet een mooie verbetering in de communicatie gezien de brieven set en website nu eveneens in de engelse taal beschikbaar zijn. Het VO begrijpt de uitdaging voor het bestuur omtrent de effectiviteitsmeting van de communicatie en hoopt in 2021 een goede oplossing te zien voor het meten van de effectiviteit zodat er nieuwe aandachtspunten kunnen worden gekozen en er een goede doelstellingen kunnen worden gesteld met concrete acties.
- 1 Ook op het gebied van diversiteit (norm 33 van de Code) ziet het VO dat het bestuur een uitdaging heeft. SPAD is een klein fonds met een kleine 'vijver' aan mogelijke VO en bestuursleden, met de juiste competenties en interesses. Het VO is erg geïnteresseerd in het stappenplan wat het bestuur zal opzetten om de diversiteit te bevorderen. Het VO wilt hierbij meegeven dat zij diversiteit op geslacht en leeftijd in de Code is opgenomen, maar dat zeker ook diversiteit in achtergrond belangrijk is om verschillende zienswijzen te hebben bij vraagstukken.

Het VO is positief over de financiële resultaten van het pensioenfonds. Over 2020 heeft het fonds wederom een mooi rendement behaald. Hierdoor waren de dekkingsgraden dermate hoog dat het fonds wederom gedeeltelijk heeft kunnen indexeren.

Het VO is ook dit jaar positief over de samenwerking met het bestuur van het pensioenfonds. Door het VO gevraagde informatie wordt volledig en tijdig verstrekt aan het VO. Ook wordt het VO tijdig door het bestuur van het pensioenfonds geïnformeerd over lopende zaken, zodat plannings hierop kunnen worden aangepast. Het VO wordt tevens goed op de hoogte gehouden omtrent ontwikkelingen met betrekking tot het Pensioenakkoord.

Oegstgeest, 3 juni 2021

Het Verantwoordingsorgaan

S.J. Aelberts
namens werknemers

C.J.C. van Deuren
namens werkgever

G. Tent
namens gepensioneerden

Reactie van het bestuur

Het bestuur is verheugd over het positieve oordeel van het Verantwoordingsorgaan. In het verslagjaar heeft het bestuur wederom veel aandacht besteed aan de kosten. De trend van stijgende kosten is inmiddels gekeerd. Met betrekking tot de benchmarkcijfers merkt het bestuur op dat deze cijfers naar hun aard altijd een jaar achter lopen en ook de omvang van het deelnemersbestand van belang is. Een goede vergelijking valt daarom niet altijd te maken. Vanaf 2019 zijn de vermogensbeheerkosten lager dan de gemiddelde kosten van de peer group en deze zullen naar verwachting verder dalen door wijzigingen in de portefeuille. De kostenbeheersing blijft evenwel hoog op de prioriteitenlijst staan.

Het bestuur dankt het Verantwoordingsorgaan voor hun adviezen in het afgelopen jaar

D VERSLAG VAN DE VISITATIECOMMISSIE

VERSLAG VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Samenvatting verslag van de visitatiecommissie

De visitatiecommissie (hierna VC) heeft haar rapport opgesteld met bevindingen, oordelen en aanbevelingen naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Avery Dennison over het jaar 2020. De taak van de VC bestaat uit het toezicht houden op het beleid van het bestuur van het fonds, op de algemene gang van zaken in het fonds en het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De VC volgt bij het uitvoeren van haar rol de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector.

Deze samenvatting bevat de belangrijkste aanbevelingen van de VC. Voor een volledig overzicht van de bevindingen, oordelen en aanbevelingen verwijst de VC naar het visitatierapport over het kalenderjaar 2020.

Net als vorig jaar vindt de VC dat het bestuur zorgvuldig de belangen afweegt bij besluitvorming, goed in staat is om zijn taken uit te voeren en op een evenwichtige wijze functioneert. Het bestuur is voldoende deskundig. De VC is wel van mening dat de werklast in het bestuur evenrediger over de verschillende bestuursleden verdeeld kan worden, zeker nu de werklast de komende jaren als gevolg van de introductie van een nieuw pensioencontract verder zal toenemen.

De VC beveelt aan om actief opvolgingsmogelijkheden te onderzoeken in het kader van de continuïteit van de bezetting van het bestuur, mede in het licht van het feit dat een aantal bestuursleden al lang in functie is en op het gebied van diversiteit en taakverdeling nog stappen kunnen worden gezet.

De inrichting en benoeming van de sleutelfunctiehouders internal audit en risicobeheer hebben in 2020 vertraging opgelopen.

Min of meer in het verlengde daarvan heeft de IRM-commissie in 2020 niet optimaal kunnen functioneren. De sleutelfunctiehouder risicobeheer heeft daarover in januari 2021 een rapport opgesteld en een aantal verbeterpunten geformuleerd. De VC heeft er vertrouwen in dat in 2021 zowel de sleutelfunctiehouders als de IRM commissie naar behoren zullen functioneren.

Het bestuur heeft in 2020 een aanvang gemaakt met de beeldvorming over de veranderingen die komen gaan met de uitwerking van het pensioenakkoord. De VC beveelt aan structureel aandacht te besteden aan de toekomst van het fonds en tot een standpunt te komen over de randvoorwaarden waaronder het fonds een nieuw pensioencontract kan/wil uitvoeren. De VC geeft in overweging daarvoor spoedig een aparte werkgroep voor op te richten.

De VC is van oordeel dat het fonds in 2020 grote stappen heeft gezet op het gebied van ESG-beleid. Het ESG-beleid heeft de gewenste aandacht gekregen in het beleggingsbeleid, met een goedgekeurd MVB-beleid en daarin heldere ambities voor het fonds voor de toekomst.

De VC is positief over de verhoogde bestuurlijke aandacht voor communicatie maar betreurt dat op een aantal belangrijke acties, zoals een onderzoek naar de effectiviteit van de communicatie van het fonds met belanghebbenden, nog geen voortgang is geboekt.

Het voorgaande doet niet af aan het positieve oordeel van de VC over de deskundige wijze waarop het bestuur het fonds bestuurt, ook in dit moeilijke Covid-19 jaar.

De visitatiecommissie:

Mevrouw A.J.E.M. Vollenbroek (voorzitter)

De heer H.J.W.M. Peters

De heer Y. Boon

Reactie van het bestuur

Het bestuur bedankt de visitatiecommissie voor de professionele en effectieve samenwerking. De aanbevelingen in het visitatierapport over 2020 zijn wederom van toegevoegde waarde voor het fonds en zullen ter harte worden genomen.

JAARREKENING

1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

		2020	2019
ACTIVA			
Beleggingen voor risico fonds	(1)	499.290	436.293
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(2)	552	334
Vorderingen en overlopende activa	(3)	122	110
Overige activa	(4)	2.506	277
		<u>502.470</u>	<u>437.014</u>

PASSIVA

Reserves	(5)	92.112	70.998
Technische voorzieningen voor risico fonds	(6)	407.219	365.084
Overige schulden en overlopende passiva	(7)	3.139	932
		<u>502.470</u>	<u>437.014</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

		2020	2019
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		122,6	119,4
Beleidsdekkingsgraad		115,9	116,4

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

	2020	2019
BATEN		
Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers) (8)	8.466	7.433
Beleggingsresultaten (9)	64.363	83.873
	<u>72.829</u>	<u>91.306</u>
LASTEN		
Pensioenuitkeringen (10)	8.752	8.436
Pensioenuitvoeringskosten (11)	736	936
Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds (12)		
Pensioenopbouw	8.520	6.818
Toeslagverlening	2.955	4.058
Rentetoevoeging	-1.192	-746
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.726	-8.422
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-18	-59
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	136	704
Wijziging marktrente	50.085	51.086
Wijziging actuariële uitgangspunten	-9.612	-3.748
Overige wijzigingen	-13	-514
	<u>42.135</u>	<u>49.177</u>
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen (13)	-218	-39
Saldo waardeoverdrachten (14)	-148	-599
Herverzekeringen (15)	458	379
(*) De nummering verwijst naar de toelichting		
	<u>51.715</u>	<u>58.290</u>
Saldo van baten en lasten	<u>21.114</u>	<u>33.016</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie algemene reserve	<u>21.114</u>	<u>33.016</u>

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2020	2019
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico fonds	10.719	7.497
Ontvangen bedragen herverzekeringen	70	28
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico fonds	159	604
Betaalde pensioenuitkeringen	-8.724	-8.427
Betaalde bedragen herverzekeringen	-553	-461
Betaalde waardeoverdrachten voor risico fonds	-27	-16
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-781	-856
	<u>863</u>	<u>-1.631</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen beleggingen	254.325	135.472
Betaald inzake aankopen beleggingen	-257.168	-138.829
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	4.593	3.081
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	244	2.346
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-628	-529
	<u>1.366</u>	<u>1.541</u>
Mutatie liquide middelen	<u>2.229</u>	<u>-90</u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2020	2019
Liquide middelen per 1 januari	277	367
Mutatie liquide middelen	2.229	-90
Liquide middelen per 31 december	<u>2.506</u>	<u>277</u>

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison, statutair gevestigd te Oegstgeest, Willem Einthovenstraat 11, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het mission statement, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41166415.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, specifiek richtlijn RJ610.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "schattingswijzigingen".

Schattingswijzigingen

Aanpassing grondslag voor overlevingskansen

Vanaf boekjaar 2020 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op Prognosetafel AG2020 van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). Deze Prognosetafel houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De overgang op de Prognosetafel AG2020 heeft geleid tot een afname van de technische voorzieningen met € 8.819.

Opslag excassokosten

Ultimo 2020 is de opslag voor toekomstige excassokosten aangepast van 3,0% naar 2,8%. Dit heeft geleid tot een verlaging van de TV met € 793.

Presentatiewijziging

De vergelijkende cijfers 2019 zijn voor een beperkt aantal beleggingsposten anders gepresenteerd in de specificaties in de toelichting op de balans dan in de jaarrekening 2019. Dit is gebeurd voor een verbeterd inzicht.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, de euro is de functionele valuta.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op reële waarde.

Overige activa en passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde, tenzij anders is vermeld. Na eerste verwerking worden deze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Voor zover noodzakelijk, wordt op activa een voorziening voor mogelijke oninbaarheid in mindering gebracht.

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- 1 Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- 1 Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties", die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2020	31-12-2019
US dollar	1,22	1,12
Britse pond	0,90	0,85
Japanse yen	126,33	121,99
Hong Kong dollar	9,49	8,75
Australische dollar	1,59	1,60
Canadese dollar	1,56	1,46
Noorse kroon	10,48	9,86
Zweedse kroon	10,05	10,51
Singaporese dollar	1,62	1,51
Zuid Koreaanse won	1.329,14	1.298,12

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen van dat soort beleggingen.

(Reële) waardebepaling

De beleggingen van het fonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het fonds.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Van beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet-beursgenoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Overige beleggingen

Onder overige beleggingen worden opgenomen die beleggingen die niet als een van de hiervoor opgesomde beleggingen geïnclassificeerd kunnen worden. Tevens worden onder de overige beleggingen opgenomen nog af te wikkelen beleggingstransacties en liquide middelen die beheerd worden door de vermogensbeheerder.

De overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Securities lending

Het fonds participeert niet direct in securities lending. Binnen beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Deze post betreft de waarde van de herverzekeringspolissen bepaald op de contante waarde van de herverzekerde aanspraken berekend tegen dezelfde grondslagen als van toepassing op de voorziening pensioenverplichtingen, met uitzondering van de gehanteerde pensioenleeftijd, die op grond van de overeenkomsten met de herverzekerders nog gedeeltelijk gebaseerd is op 65 en 67 jaar.

De herverzekering van de risico's van overlijden en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid zijn ondergebracht bij Zwitserleven te Amstelveen. Het contract is ingegaan op 1 januari 2017 en liep tot 31 december 2019. Dit contract is per 1 januari 2020 verlengd voor een looptijd van vijf jaar. Er wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekerders.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Reserves

De algemene reserve dient voor het dekken van algemene risico's en financiering van eventuele toeslagverlening. Jaarlijks wordt, nadat de technische voorziening op een voldoende peil is gebracht, het resultaat van het fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Technische voorzieningen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2020:

Rekenrente

De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo boekjaar met gebruikmaking van een Ultimate Forward Rate. Het hanteren van de UFR houdt in dat voor ver in de toekomst liggende verplichtingen (20 jaar tot 60 jaar) een aangepaste rentecurve wordt gehanteerd. Voor verplichtingen korter dan 20 jaar geldt de rentetermijnstructuur op marktrente.

Overlevingsgrondslagen

Er wordt gebruik gemaakt van de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020, startjaar 2021 (2019: Prognosetafels AG2018, startjaar 2020). De Prognosetafel is gebaseerd op cijfers over de gehele bevolking, terwijl de werkende bevolking over het algemeen langer dan gemiddeld leeft. Voor een juiste waardering van de pensioenverplichtingen dient ook rekening te worden gehouden met dit verschil in levensverwachting. Dit wordt ervaringssterfte genoemd. Het fonds gebruikt hiervoor de ervaringssterfte gepubliceerd door Mercer (tabel: 2019 Hoog).

Partnerfrequentie

Zoals gepubliceerd bij de overlevingstafels van het AG over de waarnemingsperiode 1980-1985. Op de pensioenrichtleeftijd is de partnerfrequentie gelijk aan 1. Deelnemers na pensionering: de werkelijke burgerlijke staat.

Leeftijdsverschil man-vrouw

De partner van een mannelijke (ex)deelnemer wordt geacht drie jaar jonger te zijn; de partner van een vrouwelijke (ex)deelnemer wordt geacht drie jaar ouder te zijn.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

Voor de dekking van het latent wezenpensioen wordt een opslag van 2% gehanteerd op de technische voorzieningen van het niet ingegane nabestaandenpensioen van actieve, premievrije en arbeidsongeschikte deelnemers.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

De schadereserve voor arbeidsongeschikte deelnemers met premievrije pensioenopbouw is gelijk aan de technische voorzieningen voor de toekomstig nog op te bouwen aanspraken. Voor ingegane arbeidsongeschiktheidspensioenen wordt de contante waarde van de toekomstige uitkeringen aan de technische voorzieningen toegevoegd.

Opslag excassokosten

2,8% van de voorziening pensioenverplichtingen (2019: 3,0%).

Opslag voor premievrijstellingsrisico

3% van de contante waarde van de jaarinkoop.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt die overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kunnen uitoefenen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn sterk gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten zijn opgenomen in het resultaat.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen wordt verstaan de in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d. Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- 1 Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- 1 Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- 1 Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken toegekend in het verslagjaar.

Toeslagverlening

In december 2020 heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2021 een toeslag te verlenen. Ultimo 2020 is hiervoor een stelpost ad € 2.918 in de technische voorzieningen (TV) opgenomen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks wordt 2,8% van de contante waarde van de pensioenopbouw toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 2,8% van de contante waarde van de uitkeringen en afkopen vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder deze post.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële grondslagen heeft betrekking op de overgang naar Prognosetafel AG2020.

Saldo waardeoverdrachten

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

Herverzekeringen

Het fonds heeft de herverzekering van de risico's van overlijden en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid ondergebracht bij Zwitserleven te Amstelveen.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- 1 Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- 1 Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	45.373	142.176	237.040	11.704	436.293
Aankopen	72.015	71.292	88.188	25.673	257.168
Verkopen	-63.933	-72.414	-94.300	-23.678	-254.325
Overige mutaties	-115	-26	-91	-12	-244
Waardemutaties	-5.757	25.596	40.331	228	60.398
Stand per 31 december 2020	<u>47.583</u>	<u>166.624</u>	<u>271.168</u>	<u>13.915</u>	<u>499.290</u>

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	33.677	94.324	200.646	25.314	353.961
Aankopen	3.635	22.161	103.853	9.180	138.829
Verkopen	-	-	-113.949	-21.523	-135.472
Overige mutaties	-110	-30	-48	-2.158	-2.346
Waardemutaties	8.171	25.721	46.538	891	81.321
Stand per 31 december 2019	<u>45.373</u>	<u>142.176</u>	<u>237.040</u>	<u>11.704</u>	<u>436.293</u>

Reële waarde

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

- 1 Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen liquide middelen. Hieronder vallen aandelen, obligaties, onderpanden en banktegoeden.
- 1 Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van onroerend goed in bezit van het fonds. Alle vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe taxateurs waarvan de onafhankelijkheid ten opzichte van de waardering onbetwist is. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxatie wordt gecontroleerd.
- 1 De netto contante waarde methode wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
- 1 Intrinsieke waarde: de marktwaarde ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund managers. Voor fondsbeleggingen in vastgoed, private equity en infrastructuur wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages. Deze rapportages zijn door een onafhankelijk accountant gecontroleerd maar de periode van deze rapportages loopt niet synchroon met het boekjaar van het fonds. Om deze onzekerheid te mitigeren wordt jaarlijks achteraf een aansluiting gemaakt.

1. Andere methode: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Hieronder vallen de equity linked swaptions en inflations swaps, swaptions, options OTC en de deelnemingen.

Waarderingsystematiek op basis van RJ 290

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Intrinsieke waarde	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2020						
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	47.583	-	47.583
Aandelen	-	-	-	166.624	-	166.624
Vastrentende waarden	-	-	-	271.168	-	271.168
Overige beleggingen	25	-	-	13.890	-	13.915
Totaal	25	-	-	499.265	-	499.290

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW- berekeningen	Intrinsieke waarde	Andere methode(n)	Totaal
Per 31 december 2019						
Vastgoedbeleggingen	-	-	-	45.373	-	45.373
Aandelen	-	-	-	142.176	-	142.176
Vastrentende waarden	-	-	-	237.040	-	237.040
Overige beleggingen	38	-	-	11.666	-	11.704
Totaal	38	-	-	436.255	-	436.293

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2020	31-12-2019
Specificatie naar soort:		
Indirect vastgoed - beursgenoteerd	53.847	46.530
Overig	-6.264	-1.157
	47.583	45.373

Het fonds belegt in niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsfondsen. Deze beleggingsfondsen beleggen voornamelijk in beursgenoteerd vastgoed. De categorie Overig bestaat voornamelijk uit derivaten en liquiditeitsposities.

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Specificatie naar soort:		
Aandelenbeleggingsfondsen	158.357	138.842
Overig	8.267	3.334
	<u>166.624</u>	<u>142.176</u>

De aandelen zijn niet-beursgenoteerd en betreffen participaties in beleggingsfondsen. De beleggingsfondsen beleggen voornamelijk in beursgenoteerde aandelen. De categorie Overig bestaat voornamelijk uit derivaten en liquiditeitsposities. Binnen de beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending en collateral management.

Vastrentende waarden

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Specificatie naar soort:		
Staatsleningen	92.687	100.140
Obligatiebeleggingsfondsen	212	360
Hypotheken	30.195	30.361
Credits	31.443	25.605
Liquide middelen/termijndeposito's	129.832	95.842
Overig	-13.201	-15.268
	<u>271.168</u>	<u>237.040</u>

De vastrentende waarden betreffen participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen. De categorie Overig bevat derivaten, liquiditeitsposities en overige posten. Binnen de beleggingsfondsen kan sprake zijn van securities lending en collateral management.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Specificatie naar soort:		
Liquide middelen	21	33
Commodities	13.890	11.666
Geldmarktfondsen	4	5
	<u>13.915</u>	<u>11.704</u>

2. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Verloopoverzicht herverzekeringsdeel technische voorzieningen:		
Stand per 1 januari	334	295
Benodigde intrest	-1	-1
Vrijval uitkering herverzekering	-5	-10
Wijziging rentetermijnstructuur	17	9
Overige	207	41
	<u>552</u>	<u>334</u>

Het gehele bedrag heeft een resterende looptijd van langer dan één jaar.

De kredietwaardigheid van de herverzekeraars is beoordeeld bij aanvang of verlenging van het contract.

3. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Verzekeringsmaatschappijen	122	57
Te vorderen premies werkgever	-	13
Herverzekering via werkgever	-	40
	<u>122</u>	<u>110</u>

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Liquide middelen	2.506	277

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

PASSIVA

5. Reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	<u>Algemene reserve</u>
Stand per 1 januari 2020	70.998
Uit bestemming saldo van baten en lasten	21.114
Stand per 31 december 2020	<u>92.112</u>
	<u>Algemene reserve</u>
Stand per 1 januari 2019	37.982
Uit bestemming saldo van baten en lasten	33.016
Stand per 31 december 2019	<u>70.998</u>

	<u>31-12-2020</u>		<u>31-12-2019</u>	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Pensioenvermogen	499.331	122,6	436.082	119,5
Af: technische voorzieningen	407.219	100,0	365.084	100,0
Eigen vermogen	<u>92.112</u>	<u>22,6</u>	<u>70.998</u>	<u>19,5</u>
Af: vereist eigen vermogen	62.099	15,2	56.432	15,5
Vrij vermogen	<u>30.013</u>	<u>7,4</u>	<u>14.566</u>	<u>4,0</u>
Minimaal vereist eigen vermogen	16.750	4,1	15.037	4,1
Actuele dekkingsgraad		122,6		119,4
Beleidsdekkingsgraad		115,9		116,4

De vermogenspositie van het fonds ultimo 2020 kan worden gekarakteriseerd als voldoende, omdat de actuele dekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad en hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model inclusief buffer voor actief beheer.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	119,4	112,0
Nieuwe aanspraken	-0,7	-0,3
Uitkeringen	0,5	0,3
Toeslagverlening	-0,9	-1,2
Wijziging RTS	-14,4	-15,6
Beleggingsresultaat	18,2	27,0
Overige oorzaken	0,5	-2,8
Dekkingsgraad per 31 december	122,6	119,4

Uit dit overzicht blijkt dat de stijging van de dekkingsgraad in het boekjaar met name is veroorzaakt door het positieve beleggingsresultaat, dat groter was dan de invloed van de gedaalde rente.

Dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad

De (actuele) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Met ingang van 31 december 2014 heeft DNB aanvullend een beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd. Conform de aanwijzingen rapporteert het fonds de beleidsdekkingsgraad als het voortschrijdende gemiddelde van de gerapporteerde dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. Ultimo 2020 bedroeg deze 115,9% (2019: 116,4%).

6. Technische voorzieningen voor risico fonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	2020	2019
Stand per 1 januari	365.084	315.907
Pensioenopbouw	8.520	6.818
Toeslagverlening	2.955	4.058
Rentetoevoeging	-1.192	-746
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.726	-8.422
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-18	-59
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	136	704
Wijziging marktrente	50.085	51.086
Wijziging actuariële uitgangspunten	-9.612	-3.748
Overige wijzigingen	-13	-514
Stand per 31 december	407.219	365.084

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds:

	31-12-2020		31-12-2019	
	Aantal		Aantal	
Deelnemers	421	123.833	437	104.283
Gewezen deelnemers	1.076	140.352	1.061	122.984
Pensioengerechtigden	660	143.034	644	137.817
	<u>2.157</u>	<u>407.219</u>	<u>2.142</u>	<u>365.084</u>

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van een financieringsachterstand.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenregeling van het fonds betreft een uitkeringsovereenkomst. Het pensioenreglement bevat toezeggingen van ouderdomspensioen ingaande op een leeftijd van 68 jaar, een nabestaandenpensioen en een wezenpensioen op basis van een voorwaardelijk geïndexeerd middelloonsysteem.

Toeslagverlening

De toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur. De toeslagverlening in een jaar is voorwaardelijk. In 2020 is een toeslag per 1 januari 2021 verleend.

Er is geen recht op toekomstige toeslagverlening. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden verleend. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen.

Toeslagverlening actieven

Per 1 januari 2021 zijn de pensioenrechten van actieven verhoogd met 1,31% (per 1 januari 2020: 1,70%).

Toeslagverlening van ingegane en premievrije pensioenen

Per 1 januari 2021 zijn de pensioenrechten van ingegane en premievrije pensioenen verhoogd met 0,48% (per 1 januari 2020: 0,90%).

7. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2020	31-12-2019
Schuld aan werkgevers (vooruitontvangen en afrekening voorschotpremies)	2.482	242
Waardeoverdrachten	-	16
Uitkeringen	125	102
Inhoudingen uitkeringen	189	184
Te betalen kosten	343	388
	<u>3.139</u>	<u>932</u>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de onderneming en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op de opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De vereiste dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	31-12-2020	31-12-2019
Het surplus op FTK-grondslagen is als volgt:		
Technische voorzieningen	407.219	365.084
Buffers:		
S1 Renterisico	186	1.736
S2 Risico zakelijke waarden	56.375	50.692
S3 Valutarisico	11.066	10.040
S4 Grondstoffenrisico	4.102	3.685
S5 Kredietrisico	6.053	5.374
S6 Verzekeringstechnisch risico	12.255	10.666
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer risico	1.229	2.147
Diversificatie effect	-29.167	-27.908
Totaal S (vereiste buffers)	62.099	56.432
Vereist pensioenvermogen naar artikel 132 van de Pensioenwet	469.318	421.516
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	499.331	436.082
Surplus	30.013	14.566

Bij de berekening van de buffers past het fonds de standaardmethode toe inclusief buffer voor actief beheer. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische asset mix in de evenwichtssituatie.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid
- premiebeleid
- herverzekeringsbeleid
- toeslagenbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Marktrisico's (S1 - S4)

Verschillende risico's kunnen elkaar versterken of werken juist diversifiërend. Om die reden wordt het risico van marktwaardebewegingen op totaalniveau getoetst. Gewenste risico's worden meegenomen in de ALM-studie. Het betreft de risico's waarbij gekozen wordt op basis van risico/rendementverwachtingen. Dit geldt niet voor 'ongewenste' risico's. Tot die laatste behoren liquiditeitsrisico, concentratierisico en tegenpartijrisico. Bij het door het fonds geïmplementeerde onafhankelijke risicomonitoring wordt vervolgens op basis van het dekkingsgraadrisico en tracking error beoordeeld of het risico van het fonds binnen de bandbreedtes beweegt.

S1 Renterisico

Het fonds loopt renterisico doordat de waarde van de beleggingen anders op renteveranderingen reageert dan de waarde van de verplichtingen van het fonds. Het bestuur heeft ervoor gekozen het renterisico van de verplichtingen te beperken, maar niet geheel af te dekken teneinde ook in tijden van stijgende rente en inflatie over financiële middelen te beschikken ten behoeve van de toeslagverlening op de pensioenen. Op basis van het gekozen risicoprofiel wordt het renterisico van de pensioenverplichtingen voor 75% afgedekt (op marktwaarde). Op maandbasis ontvangt het fonds van de vermogensbeheerder een overzicht met het percentage renteafdekking op basis van benchmark durations en portefeuille durations, zowel op marktwaarde als UFR. Ieder kwartaal wordt de effectiviteit van de rentehedge beoordeeld alsmede het curverisico geanalyseerd. De netto impact van renteveranderingen op de dekkingsgraad worden in de risicorapportage inzichtelijk gemaakt.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31-12-2020		31-12-2019	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden voor derivaten	271.168	2,1	237.040	3,1
Vastrentende waarden na derivaten	271.168	25,5	237.040	25,9
Totaal beleggingen na derivaten	499.290	14,6	436.293	14,1
Technische voorzieningen	407.219	20,8	365.084	20,1

Op balansdatum is de duration van de beleggingen korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur) daalt, waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad zal dalen.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31-12-2020		31-12-2019	
	In %		In %	
Resterende looptijd > 5 jaar	271.168	100,0	237.040	100,0

S2 Risico zakelijke waarden

Het risico zakelijke waarden is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die worden veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie in de beleggingsportefeuille.

	31-12-2020		31-12-2019	
	In %		In %	
Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:				
Europa excl. Groot-Brittannië	7.486	15,7	7.208	15,9
Noord-Amerika	33.459	70,3	26.407	58,1
Azië exclusief Japan	2.117	4,5	11.553	25,5
Japan	6.761	14,2	393	0,9
Emerging markets	2.060	4,3	512	1,1
Groot-Brittannië	1.755	3,7	215	0,5
Overig	-6.055	-12,7	-915	-2,0
	47.583	100,0	45.373	100,0

	31-12-2020		31-12-2019	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar sector:				
Financiële instellingen (w.o. banken en verzekeraars)	21.176	12,7	23.150	16,3
Nijverheid en industrie	14.759	8,7	11.334	7,8
Duurzame consumentengoederen	21.181	12,7	16.194	11,4
Niet-duurzame consumentengoederen	10.478	6,3	9.444	6,6
Energie	4.101	2,5	7.238	5,1
Gezondheidszorg	20.153	12,1	16.420	11,6
Informatie technologie	35.959	21,6	25.599	18,0
Basismaterialen	6.436	3,9	5.831	4,1
Vastgoed	4.607	2,8	4.778	3,4
Telecommunicatie	15.031	9,0	12.022	8,5
Nutsbedrijven	4.450	2,7	4.336	3,1
Overig	26	-	2.497	1,8
Overige beleggingen	8.267	5,0	3.333	2,3
	<u>166.624</u>	<u>100,0</u>	<u>142.176</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2020		31-12-2019	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar regio:				
Mature markets	142.197	85,3	125.432	88,2
Emerging markets	16.073	9,6	13.411	9,5
Private equity	87	0,1	-	-
Overig	8.267	5,0	3.333	2,3
	<u>166.624</u>	<u>100,0</u>	<u>142.176</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

De waarde van beleggingen kan veranderen door schommelingen in de wisselkoersen ten opzichte van de euro. Het fonds heeft valutabeleid opgesteld om het valutarisico te beperken. Om het balansrisico te minimaliseren wordt het valutarisico van ontwikkelde landen voor 75% afgedekt (uniform afdeckingspercentage). Het valutarisico van opkomende landen wordt niet afgedekt om beleggingstechnische redenen (de mindere liquiditeit en kosten). Om het gewenste afdeckingspercentage van 75% te realiseren wordt een combinatie van EUR hedged en unhedged share classes van een of meerdere fonds(-en) in de gewenste verhouding met elkaar gecombineerd.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	Positie voor afdekking	Valuta-derivaten	Nettopositie na afdekking 2020	Nettopositie na afdekking 2019
EUR	276.309	133.383	409.692	376.307
AUD	4.768	-3.059	1.709	1.197
CAD	5.886	-4.637	1.249	1.585
CHF	5.203	-3.986	1.217	1.057
GBP	7.776	-5.658	2.118	1.832
HKD	83.620	-1.473	82.147	3.215
SEK	2.583	-1.560	1.023	549
JPY	17.303	-11.960	5.343	4.062
USD	141.571	-101.472	40.099	32.582
SGD	2.083	-489	1.594	965
Overige	-47.812	911	-46.901	12.942
	<u>499.290</u>	<u>-</u>	<u>499.290</u>	<u>436.293</u>

S4 Grondstoffenrisico

Het fonds loopt het risico dat de waarde van de beleggingen in grondstoffen (commodities) daalt. In het standaardmodel is een berekening van de gevoeligheid van het eigen vermogen voor waardedaling van de grondstoffen voorgeschreven. Het grondstoffenrisico wordt hierbij berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in grondstoffen van 30%. Het fonds heeft eind 2020 € 13.890 (2019: € 11.666) belegd in grondstoffen.

S5 Kredietrisico

Onder kredietrisico wordt verstaan het risico dat een verlies optreedt als een kredietnemer zijn afgesproken betalingen niet nakomt of dat de kredietwaardigheid van een kredietnemer afneemt. In de portefeuilleconstructie wordt een allocatie naar vastrentende waarden bepaald die aansluit bij het gekozen risicoprofiel. In de beleggingsrichtlijnen worden limieten opgenomen op kredietwaardigheidsratings van beleggingen in instrumenten, landen en/of sectoren. Door middel van de risicorapportage wordt het kredietrisico inzichtelijk gemaakt.

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar regio:				
Europa excl. Groot-Brittannië	209.996	77,3	187.808	79,2
Groot-Brittannië	26.452	9,8	16.943	7,2
Noord-Amerika	13.718	5,1	18.778	7,9
Azië exclusief Japan	2.294	0,9	1.590	0,7
Japan	5.954	2,2	1.016	0,4
Opkomende markten	25.956	9,6	26.177	11,0
Overig	-13.202	-4,9	-15.272	-6,4
	<u>271.168</u>	<u>100,0</u>	<u>237.040</u>	<u>100,0</u>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
AAA	68.554	25,3	87.529	36,9
AA	45.311	16,7	42.824	18,1
A	142.256	52,5	96.802	40,8
BBB	21.623	8,0	16.744	7,1
< BBB	5.360	2,0	4.851	2,1
Overig	-11.936	-4,5	-11.710	-5,0
	<u>271.168</u>	<u>100,0</u>	<u>237.040</u>	<u>100,0</u>

Onder overig zijn - € 11.936 (2019: - € 11.710) aan waarden opgenomen welke betrekking hebben op geldmarktfondsen, banksaldi en derivatenposities die in de beleggingsfondsen zitten. Deze hebben geen rating.

Verplichtingenrisico

De pensioenverplichtingen kunnen in de tijd worden weergegeven door middel van een schatting van de toekomstige uitgaande kasstromen. Het verplichtingenrisico uit zich in:

- 1 Toeslagresultaten, waarbij het gevoerde toeslagenbeleid afwijkt van de aannamen in de kasstroomprojectie.
- 1 Loon- en prijsstijgingen c.q. de franchise-ontwikkeling wijken af van de verwachting.
- 1 Actuariële resultaten, indien de actuariële aannamen en veronderstellingen niet overeenstemmen met de werkelijkheid. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan het periodiek aanpassen van de levensverwachting van de deelnemers (het langlevensrisico) of wijzigingen in invaliderings- en revalideringskansen.
- 1 Premieresultaten, indien de premie niet gelijk is aan de marktwaarde van de kasstromen die voortvloeien uit de nieuwe pensioentoezeggingen. Dit betreft bijvoorbeeld verschillen tussen de "kostprijs" en de daadwerkelijk ontvangen bijdrage voor nieuwe pensioentoezeggingen.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting.

Door toepassing van Prognosetafel AG2020 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Het fonds monitort de toegepaste ervaringssterfte door middel van analyse van het resultaat op langlevensrisico over meerdere jaren. Daarnaast wordt periodiek de voor de fondspopulatie van toepassing zijnde inkomensklasse herijkt.

In de Prognosetafel zijn de effecten van 2020 als gevolg van COVID-19 nog niet meegenomen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het fonds heeft dit risico volledig verzekerd.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het fonds heeft dit risico volledig herverzekerd.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om toeslagen te geven op de pensioenrechten en -aanspraken. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Het verzekeringstechnisch risico in het standaardmodel wordt berekend aan de hand van de handreiking van DNB.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij en als individuele belegging.

Dit betreft per 31 december 2020 de volgende posten (percentage ten opzichte van het balanstotaal ultimo 2020 respectievelijk ultimo 2019):

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Robeco Property Equities - IH EUR	-	10
NT Developed Real Estate Fund	10	-
Robeco Euro Credit Bond Fund	7	7
NN Duration Matching Fund (L) - I	11	11
NN Duration Matching Fund (XL) - I	28	27
NT World Custom ESG Equity	30	29
JPM LX Emerging Markets Equities Fund	3	-
Credit Suisse Fund (Lux) Commodity Index Plus USD	3	3
Robeco Inst Emerging Markets Equities Fund	-	3
AEAM Dutch Mortgage Fund 2	6	7
Colchester-LCL MKT EUR UH I	2	3

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico vanwege de onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen etc. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur, o.a. aan de hand van de Service Level Agreements. Daarnaast beoordeelt het bestuur jaarlijks de ISAE 3402 type II verklaring van Achmea Pensioenservices N.V. en de ISAE 3402 rapporten van de vermogensbeheerder en fondsmanagers. Vanaf 2018 ontvangt het fonds ook een ISAE 3000 type 2 rapport van Achmea Pensioenservices N.V., dat toeziet op de IT service organisatie. Als de verklaringen daar aanleiding toe geven, stelt het bestuur hier aanvullende vragen over.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

S10 Actief beheer risico

Het fonds heeft gekozen voor passief beheer, tenzij er gegronde redenen zijn om een meerwaarde te verwachten van een actieve oplossing. Voor die delen van de portefeuille waarbij sprake is van actief beheer, wordt voor het aanvullend risico een buffer aangehouden in het standaardmodel (S10). Door het fonds is rekening gehouden met de tracking error voor zakelijke waarden. De hoogte van de buffer wordt hierbij afgeleid van de tracking error.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders en commissieleden

Bestuurs-, commissie- en leden van het Verantwoordingsorgaan (VO) die in dienst zijn van de aangesloten werkgevers ontvangen geen beloning vanuit het fonds. De werkgevers belasten geen kosten door aan het fonds voor de werktijd die deze leden aan het fonds besteden. Zij worden geacht hun lidmaatschap van het bestuur, de commissie dan wel het VO te combineren met hun functie bij de werkgever.

Voor bestuursleden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers, geldt dat ze naar keuze een vergoeding ontvangen voor gemaakte reis- en onkosten of een jaarlijkse vergoeding conform de Wettelijke regeling Onkostenvergoeding Vrijwilligerswerk. Voor commissie- en VO-leden die niet in dienst zijn van de aangesloten werkgevers geldt dat zij een vergoeding krijgen voor gemaakte reis- en onkosten. De leden van de visitatiecommissie ontvangen voor het uitvoeren van de visitatie een met hen voor de opdracht overeengekomen marktconforme vergoeding.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Lopende contractuele verplichtingen

Het fonds heeft een lopende uitbestedingsovereenkomst met Achmea Pensioenservices N.V. met als einddatum 31 december 2025. De totale verplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 1.150.

Het fonds heeft een fiduciair beheerovereenkomst met NNIP voor onbepaalde tijd. De overeenkomst omvat zowel fiduciaire beheers- en adviesdiensten als het beheer van beleggingen. Het fonds kan met onmiddellijke ingang opzeggen. NNIP heeft een opzegtermijn van 6 maanden. De verplichting voor één jaar bedraagt € 235.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe (gewijzigde) UFR-methodiek geldend vanaf 1 januari 2021

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

8. Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers)

	2020	2019
Premiebijdragen van werkgever, werknemers	8.358	7.420
Koopsom werkgever	108	13
	<u>8.466</u>	<u>7.433</u>

De totale bijdrage van werkgever en werknemers bedraagt 31,5% tot 1 juli 2020 en 38,46% vanaf 1 juli 2020 (2019: 31,5%) van de pensioengrondslag.

De kostendeekkende, (gedempte) toetspremie en feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	2020	2019
Kostendeekkende premie	10.577	8.754
Gedempte toetspremie	6.149	6.296
Feitelijke premie	8.466	7.433

De kostendeekkende premie wordt bepaald door met de definitieve gegevens de actuariële premie te bepalen op basis van:

- 1 RTS per 31 december 2019 en
- 1 het Vereist Vermogen per 31 december 2019.

We rapporteren ook de gedempte toetspremie. Deze wordt bepaald door met de definitieve gegevens de actuariële premie te bepalen op basis van:

- 1 het verwacht rendement en
- 1 het Vereist Vermogen van 30 september 2019

Het fonds heeft er namelijk als beleid voor gekozen om op deze grondslagen de feitelijk te betalen premie voor 2020 te bepalen.

De feitelijke geheven en ontvangen premie over 2020 bedraagt € 8.466 en is hoger dan de gedempte toetspremie.

De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

	2020	2019
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	8.746	7.011
Opslag voor uitvoeringskosten	475	684
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	1.356	1.059
	<u>10.577</u>	<u>8.754</u>

De samenstelling van de (gedempte) toetspremie is als volgt (x €1.000):

	2020	2019
Nominale pensioeninkoop op marktwaarde	2.954	2.890
Opslag voor uitvoeringskosten	475	684
Solvabiliteitsopslag (Vereist Eigen Vermogen)	449	445
Bijdrage voorwaardelijke onderdelen	2.271	2.277
	<u>6.149</u>	<u>6.296</u>

9. Beleggingsresultaten

2020	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	1.255	-5.757	-39	-4.541
Aandelen	2.265	25.596	-47	27.814
Vastrentende waarden	600	40.331	-70	40.861
Overige beleggingen	-7	228	-39	182
Overige opbrengsten / lasten	480	-	-433	47
	<u>4.593</u>	<u>60.398</u>	<u>-628</u>	<u>64.363</u>
2019	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Vastgoedbeleggingen	-	8.171	-110	8.061
Aandelen	2.439	25.721	-30	28.130
Vastrentende waarden	-	46.538	-48	46.490
Overige beleggingen	-2	891	-	889
Overige opbrengsten / lasten	644	-	-341	303
	<u>3.081</u>	<u>81.321</u>	<u>-529</u>	<u>83.873</u>

De kosten van vermogensbeheer omvatten de kosten die door de vermogensbeheerder(s) direct bij het fonds in rekening zijn gebracht. Deze kosten bestaan voor € 195 uit beheervergoedingen (2019: € 188).

De rechtstreeks door het fonds betaalde overige vermogensbeheerkosten omvatten de kosten voor fiduciair beheer € 286 (2019: € 220), advieskosten vermogensbeheer € 94 (2019: € 68) en overige kosten € 38 (2019: € 53).

Het aandeel van het fonds in de kosten die door de vermogensbeheerders ten laste van beleggingsfondsen zijn gebracht is onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten. Deze bedragen € 889 (2019: € 832)

Transactiekosten zijn onderdeel van de aan- en verkooptransacties van beleggingen. Deze zijn eveneens onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2020 € 729 (2019: € 411).

10. Pensioenuitkeringen

	2020	2019
Ouderdomspensioen	7.319	7.192
Partnerpensioen	1.384	1.230
Arbeidsongeschiktheidspensioen	6	6
Afkopen	43	8
	<u>8.752</u>	<u>8.436</u>

De indexatie van de uitkeringen per 1 januari 2020 zoals vastgesteld door het bestuur is 0,90% (2019: 1,06%).

De post afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 497,27 (2019 € 484,09) per jaar overeenkomstig artikel 66 Pensioenwet.

11. Pensioenuitvoeringskosten

	2020	2019
Administratiekosten	405	590
Accountantskosten	61	85
Adviseurs- en controlekosten m.u.v. accountantskosten	207	221
Kosten toegewezen aan kosten vermogensbeheer*	-34	-53
Overige kosten	97	93
	<u>736</u>	<u>936</u>

* Dit betreft de controle van de beleggingen ten behoeve van de jaarrekening. Deze kosten zijn gerubriceerd onder kosten van vermogensbeheer en dus verwerkt onder beleggingsresultaten.

Specificatie van de accountantskosten begrepen in de controle- en advieskosten, betrekking hebbend op het betreffende boekjaar:

Honoraria onafhankelijke accountant (inclusief 21% BTW)

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2020			
Controle van het jaarrapport	67	-	67
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>67</u>	<u>-</u>	<u>67</u>
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2019			
Controle van het jaarrapport	68	-	68
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>68</u>	<u>-</u>	<u>68</u>

Een eventueel verschil tussen deze tabellen en de tabel met pensioenuitvoeringskosten wordt veroorzaakt door overlopende posten uit het voorgaande boekjaar.

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij het fonds zijn uitgevoerd door de externe accountant zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties).

Alle werkzaamheden zijn zowel in 2020 als in 2019 uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- het fonds in het boekjaar 2020 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- het fonds in het boekjaar 2020 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- in het boekjaar 2020 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

Personeelsleden

Bij het fonds zijn geen werknemers in dienst.

12. Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

	2020	2019
Pensioenopbouw	8.520	6.818
Toeslagverlening	2.955	4.058
Rentetoevoeging	-1.192	-746
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-8.726	-8.422
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-18	-59
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	136	704
Wijziging marktrente	50.085	51.086
Wijziging actuariële uitgangspunten	-9.612	-3.748
Overige wijzigingen	-13	-514
	<u>42.135</u>	<u>49.177</u>

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

De toeslagverlening op pensioenaanspraken en op pensioenuitkeringen is voorwaardelijk en vindt alleen plaats als de financiële middelen van het fonds dit toelaten. Het bestuur van het fonds beslist elk jaar of er een toeslag wordt verleend. Gestreefd wordt naar een toeslag op de pensioenaanspraken van actieve deelnemers die gelijk is aan de hoogste van:

- a) de ontwikkeling van de CAO-lonen bij de werkgever, of
- b) de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen.

Voor ingegane pensioenen, de premievrije pensioenaanspraken van ex-deelnemers, pensioenaanspraken van deelnemers die premievrijstelling genieten wegens arbeidsongeschiktheid en aanspraken op bijzonder partnerpensioen van ex-partners en een eventueel eigen aanspraak op ouderdomspensioen van ex-partners wordt gestreefd naar een toeslag die gelijk is aan de ontwikkeling van het afgeleide Consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen.

Indien in enig jaar de toegekende toeslag voor de actieven of de niet-actieven (in negatieve zin) afwijkt van de voor deze groepen gedefinieerde maatstaf dan wordt het verschil benoemd als toeslagachterstand. Toeslagachterstanden kunnen afhankelijk van de financiële positie van het fonds worden ingehaald.

De voorwaardelijke toeslag wordt gefinancierd uit overrendementen gerealiseerd op de beleggingen van het fonds. De premie bevat geen opslag voor deze toeslag. Voor toekomstige toeslag wordt geen bestemmingsreserve gevormd.

Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre pensioenrechten, pensioenaanspraken en pensioengrondslagen (van arbeidsongeschikten) worden aangepast. Onder het FTK zijn strengere voorwaarden gesteld aan het verhogen van de pensioenaanspraken. Toeslagverlening is alleen toegestaan indien dit toekomstbestendig is. Dat betekent onder meer dat het fonds alleen de pensioenen mag verhogen indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110%. Een volledig toeslag kan pas worden verleend bij een bepaalde streefgrens (in 2020: een beleidsdekkingsgraad van XXX,X%). Bij het vaststellen of in enig jaar de middelen toereikend zijn om een toeslag toe te kennen is de beleidsdekkingsgraad dus een belangrijke indicator. Er wordt echter ook gekeken naar toekomstige ontwikkelingen, die direct of indirect van invloed kunnen zijn op de (toekomstige) financiële positie van het fonds.

Per 1 januari 2021 zijn de pensioenrechten van actieve deelnemers met 1,31% en van ingegane en premievrije pensioenen met 0,48% verhoogd. Deze toeslag is in de voorziening pensioenverplichtingen ultimo 2020 verwerkt.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met $-/-0,324\%$ (2019: $-/-0,235\%$). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2019.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

In de voorziening pensioenverplichtingen is een voorziening opgenomen ter dekking van toekomstige excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen in het boekjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Onder toelichting 14 is de wijziging uit hoofde van overdracht van rechten opgenomen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB gepubliceerde actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Vanaf boekjaar 2020 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op Prognosetafel AG2020 (2019: Prognosetafel AG2018) van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). Deze Prognosetafel houdt rekening met de voorzienbare trend in overlevingskansen. De overgang op de Prognosetafel AG2020 heeft geleid tot een afname van de technische voorzieningen met € 8.819.

Per 31 december 2020 is de in de Technische Voorzieningen (TV) opgenomen opslag voor toekomstige uitvoeringskosten verlaagd van 3,0% naar 2,8%. Dit leidde tot een daling van de TV met € 793 duizend. Bij vaststelling van de dekkingsgraad wordt eveneens vanaf 31 december 2020 uitgegaan van deze gewijzigde opslag.

Overige wijzigingen

	2020	2019
Resultaat op sterfte	-153	-344
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	44	-56
Resultaat op mutaties	96	-114
	<u>-13</u>	<u>-514</u>

13. Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

	2020	2019
Mutatie waarde herverzekeringspolissen	<u>-218</u>	<u>-39</u>

14. Saldo waardeoverdrachten

	2020	2019
Inkomende waardeoverdrachten	-175	-615
Uitgaande waardeoverdrachten	27	16
	<u>-148</u>	<u>-599</u>

Dit betreft de ontvangst van of betaling aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

	2020	2019
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
- toevoeging aan de technische voorzieningen	163	722
- onttrekking aan de technische voorzieningen	-27	-18
	<u>136</u>	<u>704</u>

	2020	2019
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
- overgenomen pensioenverplichting	12	-107
- overgedragen pensioenverplichting	-	2
	<u>12</u>	<u>-105</u>

15. Herverzekeringen

	2020	2019
Premies voor arbeidsongeschiktheidsrisico	290	174
Premies voor overlijdensrisico	263	253
Totaal premies	<u>553</u>	<u>427</u>
Periodieke uitkeringen	-61	-48
Herleving claim m.b.t. voorgaande jaren	-34	-
	<u>458</u>	<u>379</u>

Het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico zijn verzekerd bij Zwitserleven te Amstelveen. Het contract heeft een looptijd tot 31 december 2024. Het betreft een contract voor herverzekering van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico, met winstdeling.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming saldo van baten en lasten

Volgens hoofdstuk 6 van de ABTN wordt jaarlijks, nadat de voorziening pensioenverplichtingen op voldoende peil is gebracht, het resultaat van het fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison heeft de jaarrekening 2020 vastgesteld in de vergadering van 14 juni 2021 en getekend op 21 juni 2021.

Oegstgeest, 21 juni 2021

Stichting Pensioenfonds Avery Dennison
Het bestuur

H.N. van Gijn
voorzitter

F.W.M. Steeman
secretaris

E. Voskuilen
bestuurslid

E.C. Megchelse
bestuurslid

J.J. Splinter
bestuurslid

J. van Klaveren
bestuurslid

OVERIGE GEGEVENS

1 STATUTAIRE VERDELING VAN HET RESULTAAT

In de statuten van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison is geen bepaling opgenomen over de wijze waarop het resultaat moet worden verdeeld. De wijze van verdeling van het resultaat is vastgelegd in de ABTN.

2 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Avery Dennison te Oegstgeest is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 814 duizend. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 203 duizend te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- 1 de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- 1 de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- 1 het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 21 juni 2021

Mevrouw drs. J.C.M. Hofmans AAG
Verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

3 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

Verklaring over de jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2020 en van het saldo van baten en lasten over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison te Oegstgeest gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2020;
- 1 de staat van baten en lasten over 2020; en
- 1 de toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit:

- 1 het bestuursverslag; en
- 1 de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- 1 met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- 1 alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- 1 het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- 1 een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 21 juni 2021

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. M. Ferwerda RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds Avery Dennison

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- 1 Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- 1 Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- 1 Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- 1 Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- 1 Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

BIJLAGEN

1 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

	2020		2019	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Deelnemers				
Stand vorig boekjaar		437		426
Nieuwe toetredingen	35		59	
Ingang pensioen	-3		-	
Overlijden	-		-1	
Uitdiensttredingen	-48		-47	
		-16		11
Stand einde boekjaar		421		437
Gewezen deelnemers				
Stand vorig boekjaar		1.061		1.049
Ingang pensioen	-23		-27	
Overlijden	-4		-4	
Uitdiensttredingen	48		46	
Waardeoverdrachten	-2		-1	
Afkopen	-4		-3	
Andere oorzaken	-		1	
		15		12
Stand einde boekjaar		1.076		1.061
Pensioentrekkenden				
Stand vorig boekjaar		644		620
Ingang pensioen	26		27	
Overlijden	-31		-22	
Toekenning nabestaandenpensioen	26		23	
Afkoop	-3		-4	
Andere oorzaken	-2		-	
		16		24
Stand einde boekjaar		660		644
		2.157		2.142